

תפסיר רס"ג

קאילא. הדיא אלאמר. אלדי
 אמר אללה בה: ג) אי רגל נדר
 נדרא ללה. או חלף ימינא
 ליעקד עקנדא עלי נפסה. פלא
 יבדיל קולה. פכל מא כרג מן
 פאה יעמל: ד) ואידיא אמראה
 נדרת נדרא ללה. או עקנדת
 עקנדא. פי בית אביהא
 פי חאל צבאיאה: ה) פסמע
 אביהא נדרהא. ועקנדאה
 אלדי עקנדתה עלי נפסהא
 ואמסד ענהא. פקד תבת
 גמיע נדרהא. וכל עקד

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:
 וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם רִישֵׁי שְׁבֹטֵי־אֵל
 יִשְׂרָאֵל לְמִימְרֵי דִין פְּתִגְמָא. דְּפִקִּיד יי:
 אִישׁ כִּי־יִדַּר נֶדֶר לַיהוָה
 אֹרֶשֶׁבֶת שְׁבַע לְאִסֹּר
 אִסֹּר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יִחַל
 דְּבָרוֹ כְּכֹל־הַיֵּצֵא מִפִּי
 יַעֲשֶׂה: גְּבַר אֲרִי יִדַּר נֶדֶר קָדֵם יי. או
 יָקִים קָיָם לְמִיסַר אִסֹּר עַל נַפְשֵׁיהּ. לֹא
 יִבְטִיל פְּתִגְמִיהּ. כְּכֹל דְּיַפּוֹק מִפּוּמִּיהּ

יַעֲבִיד: ד) וְאִשָּׁה כִּי־תִדַּר נֶדֶר לַיהוָה וְאִסְרָהּ אִסֹּר
 בְּבֵית אָבִיהָ בְּנִעְרִיהָ: וְאִתְתָּא. אֲרִי תִדַּר נֶדֶר קָדֵם יי.
 וְתִיסַר אִסֹּר. בְּבֵית אָבוּהָא בְּרַבִּיּוּתָהּ: ה) וְשָׁמַע אָבִיהָ
 אֶת־נִדְוָהָ וְאִסְרָהּ אֲשֶׁר אִסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ
 וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אִסֹּר

— רש"י —

לְאִסֹּר אִסֹּר אֶת הַמִּתָּר וְלֹא לְהַתִּיר אֶת
 הָאִסֹּר: לֹא יִחַל דְּבָרוֹ. כְּמוֹ לֹא יִחַלֵּל דְּבָרוֹ.
 לֹא יַעֲשֶׂה דְּבָרָיו חֲלִין: ז) בְּבֵית אָבִיהָ.
 בְּרִשׁוֹת אָבִיהָ וְאִפְלוּ אֵינָהּ בְּבֵיתוֹ: בְּנִעְרִיהָ.
 וְלֹא קְטִנָּה וְלֹא בּוֹגְרָת, שֶׁהַקְּטִנָּה אֵין נִדְוָה
 נֶדֶר וְהַבּוֹגְרָת אֵינָהּ בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁלְּאָבִיהָ לְהַפְּרֵ
 נְדָרֶיהָ, וְאֵין זֶה הִיא קְטִנָּה, אֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ בֵּת
 אַחַת עֲשָׂרָה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד נְדָרֶיהָ נִבְדָּקִין.
 אִם יָדְעָה לְשֵׁם מִי נִדְוָה וְלְשֵׁם מִי הִקְדִּישָׁה
 נִדְוָה נֶדֶר. בֵּת שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד

זֶה הַדָּבָר. מֹשֶׁה נִתְנַבֵּא (שְׁמוֹת י"ז, ז) בְּכֹה
 אָמַר ה' כְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה, וְהַנְּבִיאִים נִתְנַבְּאוּ
 בְּכֹה אָמַר ה', מוֹסֵף עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה שְׁנִיתְנַבֵּא
 בְּלִשׁוֹן זֶה הַדָּבָר. דְּבַר אַחַר זֶה הַדָּבָר מַעוּט
 הוּא, לֹאמַר שֶׁהַחֶכֶם בְּלִשׁוֹן הַתֵּרָה וּבַעַל
 בְּלִשׁוֹן הַפְּרָה, כְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב כָּאן, וְאִם חֲלָפוּ
 אֵין מִתָּר וְאֵין מוֹפְרֵ: ג) נֶדֶר. הָאֹמֵר הָרִי עָלַי
 קָנָם שְׁלֹא אוֹכַל אוֹ שְׁלֹא אֶעֱשֶׂה דְּבַר פְּלוּנִי,
 יְכוּל אֶפְלוּ נִשְׁבַּע שִׂיאֲכַל נְבִלוֹת אֲנִי קוֹרָא
 עָלָיו כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה, תִּלְמוּד לֹאמַר

תפסיר רס"ג

עַקְדָתָה עָלַי נִפְסָה: (ו) וְאֵן
 אֲנִתְהִרְהָ אֲבִיָּהּ פִּי יוֹם סָמַע
 בְּדִ'אֵלֶךְ. כָּל נְדִירָהָ וְעַקְדָתָהָ.
 אֵלֶדִי עַקְדָתָה עָלַי נִפְסָה גִיר
 תֵּאבֶת. וְאֵלֶה יִגְפֹר לָהּ. אֵדִי
 אֲנִתְהִרְהָ אֲבִיָּהּ: (ז) וְאֵן
 עֲאֵרַת לְרַגְלִי וְנְדִירָהָ
 עָלַיָּהּ. אוֹ לִפְנֵי שְׁפִתַיָּהּ.
 אֵלֶדִי עַקְדָתָה עָלַי נִפְסָה:

אֲשֶׁר-אִסְרָה עַל-נַפְשָׁה
יְקוּם: וַיִּשְׁמַע אָבוּהָ יֵת נְדָרָהּ. וְאִסְרָה
דְּאִסְרַת עַל נַפְשָׁה. וַיִּשְׁתַּוֶּק לָהּ אָבוּהָ.
וַיְקוּמוּן כָּל נְדָרָהָ. וְכָל אִסְרֵי דְאִסְרַת
עַל נַפְשָׁה יְקוּמוּן: וְאִם-הִנִּיא
אֲבִיָּהּ אֶתָּה בְּיוֹם שָׁמַעוּ
כָּל-נְדָרֶיהָ וְאִסְרֶיהָ אֲשֶׁר-
אִסְרָה עַל-נַפְשָׁה לֹא יְקוּם וַיְהוּהָ יִסְלַח-לָהּ
כִּי-הִנִּיא אֲבִיָּהּ אֶתָּה: וְאִם אַעֲדִי אָבוּהָ יִתְהוֹן בְּיוֹמָא
דְּשָׁמַע. כָּל נְדָרָהָ. וְאִסְרָהָ. דְּאִסְרַת עַל נַפְשָׁה לֹא יְקוּמוּן. וּמִן קֳדָם יֵי
יִשְׁתַּבֵּיק לָהּ. אֲרִי אַעֲדִי אָבוּהָ יִתְהוֹן: וְאִם-הִיוֹ תְהִיָּה
לְאִישׁ וְנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבְּטָא שְׁפִתֶיהָ אֲשֶׁר
אִסְרָה עַל-נַפְשָׁה: וְאִם מְהוּהָ תְהוּי לְגַבְרָה. וְנְדָרָהָ עָלֶיהָ.

— רס"י —

אינה צריכה להבדק: וְאִם הִנִּיא אֲבִיָּהּ
 אֶתָּה. אִם מִנַּע אוֹתָהּ מִן הַנְּדָר, כְּלוֹמַר
 שֶׁהִפְרָ לָהּ. הַנָּאָה זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ מַה הִיא.
 כִּשְׁהוּא אוֹמֵר וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִישָׁהּ יִנִּיא
 אוֹתָהּ וְהִפְרָ, הָיִי אוֹמֵר הַנָּאָה זֶה הַפְּרָה.
 וּפְשׁוּטוֹ לְשׁוֹן מְנִיעָה וְהִסְרָה וְכֵן (צמזכר לז, ז)
 וְלִמָּה תְנִיאָוּן, וְכֵן (תכליס קמא, ט) שָׁמַע רֹאשׁ
 אֵל יְנִי רֹאשִׁי, וְכֵן (צמזכר יד, לד) וַיִּדְעֶתֶם אֶת
 תְּנוּאֹתַי, אֶת אֲשֶׁר סָרְתֶם מֵעָלַי: וְהִ' יִסְלַח
 לָהּ. בְּמָה הַכְּתוּב מְדַבֵּר בְּאִשָּׁה שֶׁנְּדָרָהּ
 בְּנִזְיֹר וְשָׁמַע בַּעֲלָהּ וְהִפְרָ לָהּ וְהִיא לֹא יוֹדֵעָה

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: וַיִּי' יִסְלַח-לָהּ. הַיּוֹדֵד בְּגַעֲיָא וְכֵן כּוֹלְהוּ וְעֵינֵן בְּפִרְשַׁת וִירָא מַה שְׁכַתְּבִנוּ שֶׁם
 בְּתִיבַת יִצְחָק לִי:

תפסיר רס"ג

ח) פִּסְמַע בַּעֲלָהָא. פִּי יוֹם סְמַע
וּאִמְסַךְ עֲנָהָא. פְּקוּד תִּבְתַּ
נְדוּרָהָא וְעִקְוֵדָהָא. אֵלְדִי
עִקְוֵדַת עֲלִי נִפְסָהָא: ט) וְאֵן
אֲנַתְהֵרָהָא בַּעֲלָהָא פִּי יוֹם סְמַע
בְּדִאֲלָךְ. וּפְסַךְ נְדוּרָהָא אֵלְדִי
עֲלִיָּהָא. וְלִפְעִי שִׁפְתֵיָּהָא. אֵלְדִי
עִקְוֵדָתָהָא עֲלִי נִפְסָהָא. וְאֵלְלָהָ
יְגַפְרָ לָהּ: י) וְנִדְרֵי אֱלֹאֲרֵמְלָהָ
וְאֱלֵמְטִלְקָהָ. פְּגִמִיעַ מֵאָ עִקְוֵדָתָהָ
עֲלִי נִפְסָהָא פְּתֵי אֲבֵת עֲלִיָּהָא:
יא) וְאֵן כָּאֵן פִּי בֵית וְזִגְהָא

או פִּירוּשׁ שְׁפוֹתָהָא. דְּאִסְרַת עַל נִפְשָׁהּ:

ח וְשָׁמַע אִישָׁה בְּיוֹם שָׁמְעוּ
וְהַחְרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ
וְאִסְרָה אֲשֶׁר-אִסְרָה עַל-
נִפְשָׁהּ יִקְמוּ: וַיִּשְׁמַע בַּעֲלָהּ. בְּיוֹמָא
דְּשָׁמַע וַיִּשְׁתַּוֵּךְ לָהּ. וַיִּקְוֹמוּן נְדָרָהָא.
וְאִסְרָהָא. דְּאִסְרַת עַל נִפְשָׁהּ יִקְוֹמוּן:
ט וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִישָׁה
יִנְיָא אוֹתָהּ וְהִפְרָ אֶת-

נְדָרָהּ אֲשֶׁר עָלְיָהּ וְאֶת מִבְטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר
אִסְרָה עַל-נִפְשָׁהּ וַיְהוֶה יִסְלַח-לָהּ: וְאִם. בְּיוֹמָא
דְּשָׁמַע בַּעֲלָהּ אַעֲדִי יִתְהוֹן. וּבִשְׁלִי. יֵת נְדָרָהּ דַּעֲלָהּ. וַיֵּת פִּירוּשׁ
שְׁפוֹתָהָא. דְּאִסְרַת עַל נִפְשָׁהּ. וּמִן קָדָם יֵי יִשְׁתַּבֵּיק לָהּ: י וְנִדְרֵי
אֱלֵמְנָה וְגִירוּשָׁה כֹּל אֲשֶׁר-אִסְרָה עַל-נִפְשָׁהּ
יִקְוִים עָלֶיהָ: וְנִדְרֵי אֲרֵמְלָא וּמִתְרַבָּא. כֹּל דְּאִסְרַת עַל נִפְשָׁהּ קָיָם
עֲלָהּ: יא וְאִם-בֵּית אִישָׁה נְדָרָהּ אוֹ-אִסְרָה אִסְרָה

— כש"י —

אִסְרָה עַל נִפְשָׁהּ יִקְוִים עָלֶיהָ. לְפִי שְׁאִינָה
לֹא בְּרִשׁוֹת אָב וְלֹא בְּרִשׁוֹת בַּעַל, וּבְאֱלֵמְנָה
מִן הַנְּשׂוּאִין הַכְּתוּב מְדַבֵּר, אֲבָל אֱלֵמְנָה מִן
הָאִירוּסִין, מֵת הַבַּעַל נִתְרוֹקְנָה וְחִזְרָה לְרִשׁוֹת
הָאָב: יא וְאִם בֵּית אִישָׁה נְדָרָהּ. בְּנִשׂוּאָה
הַכְּתוּב מְדַבֵּר:

אֲבִיָּה וְלֹא שָׁמַע בְּהֵן אֲבִיָּה וְלֹא הוֹפְרוּ וְלֹא
הוֹקְמוּ: ח וְשָׁמַע אִישָׁה וְגוֹי. הָרִי לָךְ שְׂאֵם
קָיָם הַבַּעַל שְׁהוּא קָיָם: ט וְהִפְרָ אֶת נְדָרָהּ
אֲשֶׁר עָלֶיהָ. יְכוּל אֲפִלוּ לֹא הִפְרָ הָאָב,
תְּלִמּוּד לְמַר בְּנַעֲרִיָּה בֵּית אֲבִיָּה, כֹּל
שֶׁבְנַעֲרִיָּה בְּרִשׁוֹת אֲבִיָּה הִיא: י כֹּל אֲשֶׁר

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: י וְנִדְרֵי אֱלֵמְנָה. חֲמֵשׁ בְּלִישְׁנָא נְקוּד בְּצִירִי (מַהֲרִ"ם):

תפסיר רס"ג

עַל-נַפְשָׁהּ בְּשִׁבְעָה: וְאִם בֵּית
 בַּעֲלָהּ נִדְרָתָהּ. אוֹ אֲסֵרֶת אֲסָרָהּ: עַל נַפְשָׁהּ
 בְּקִיּוּם: ^{יב} וְשָׁמַע אִישָׁהּ
 וְהִחֲרַשׁ לָהּ לֹא הִנִּיא אֶתְהָ
 וְקָמוּ כָּל-נְדָרֶיהָ וְכָל-אֲסָרָהּ
 אֲשֶׁר-אָסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ
 יְקוּם: וְיִשְׁמַע בַּעֲלָהּ וַיִּשְׁתַּוֶּק לָהּ. לֹא
 אֶעֱדִי יְתֵהוֹן. וַיְקוּמוּן כָּל נְדָרָהּ. וְכָל
 אֲסָרֶיהָ דְאֲסֵרֶת עַל נַפְשָׁהּ יְקוּמוּן:
 וְאִם-הִפְרֹ יִפֵּר אֶתְהָ |
 אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל-

נְדָרָתָהּ. אוֹ עֲקֻדַת עֲקֻדָּה. עַלִּי
 נַפְסָהּא בְּיָמִין: יב) פְּסָמַע
 בַּעֲלָהּא וְאִמְסָד עֲנָהּא. וְלֹם
 יִנְתַּהֲרָהּא. פְּקֻדַת תִּבְתַּת גְּמִיעַ
 נְדוּרָהּא. וְכָל עֲקֻדַתָּהּ עַלִּי
 נַפְסָהּא: יג) וְאִן פְּסָדִי דִּיאֲלָדִי
 בַּעֲלָהּא פִּי יוֹם סָמַע בַּהּ. פְּכָל
 מָא כִּיִּג מִן שְׁפַתִּיהָא. מִן
 נְדוּרִי וְעֻקֻּד עַלִּי נַפְסָהּא פְּגִיר
 תִּיאֲבַת. וְלִמָּא פְּסָכִיהֶם בַּעֲלָהּא.
 פִּאלָלָהּ יִגְפֵר לָהּ: יד) כְּדִיאֲדִי
 כָּל נְדָרִי. וְכָל יָמִין בַּעֲקֻד
 לְעֵדִיאָב אֲלַנְפִּס. בַּעֲלָהּא יִתְבַּת
 דִּיאֲלָדִי וּבַעֲלָהּא יִבְטִלָּהּ: טו) וְאִן
 אִמְסָד עֲנָהּא מִן יוֹם אֲלִי יוֹם.

מוֹצָא שְׁפַתֶּיהָ לְנְדָרֶיהָ וְלֹאֲסָרָהּ נַפְשָׁהּ לֹא יְקוּם
 אִישָׁהּ הִפְרֹם וַיְהִיָּה יִסְלַח-לָהּ: וְאִם בִּטְלָא יִבְטִיל
 יְתֵהוֹן בַּעֲלָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע. כָּל אֲפָקוֹת שְׁפוֹתָהּ לְנְדָרָהּ. וְלֹאֲסָרָהּ
 נַפְשָׁהּ לֹא יְקוּמוּן. בַּעֲלָהּ בְּטִילָנוּן. וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּיִק לָהּ:
 כָּל-נְדָרֶיהָ וְכָל-שְׁבַעַת אֲסָרָהּ לְעֵנַת נַפְשָׁהּ אִישָׁהּ
 יְקִימְנוּ וְאִישָׁהּ יִפְרְנוּ: כָּל נְדָרֶיהָ וְכָל קִיּוּמַת אֲסָרָהּ לְסַגְפָּא
 נַפְשָׁהּ בַּעֲלָהּ יְקִימְנוּן וּבַעֲלָהּ יִבְטִילָנוּן: טו) וְאִם-הִחֲרַשׁ
 יִחֲרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל-יוֹם וְהִקִּים אֶת-

— רס"י —

אלא נְדָרִי עֲנִי נֶפֶשׁ בְּלִבְדִּי. וְהֵם מְפֹרְשִׁים
 בְּמִסְכַּת נְדָרִים (דף טז, טז): טו מִיּוֹם אֶל יוֹם.
 שְׁלֵא תִאֲמַר מַעַת לְעַתָּה, לְכַף נִאֲמַר מִיּוֹם אֶל

יִּכְלֵ נְדָר וְכָל שְׁבַעַת אֲסָרָהּ וְגוֹי. לְפִי
 שְׁאֲמַר שְׁהַבְעַל מִפְּרִי, וְכֹל כָּל נְדָרִים
 בְּמִשְׁמַע, תִּלְמוּד לֹמַר לְעֵנַת נֶפֶשׁ, אִינוּ מִפְּרִי

תפסיר רס"ג

פקוד תיבת גמיע נדוורחא ועקוידהא אלדי עליהא. תיבתהם. למא אמסד ענהא. פי יום סמע בדיאלד: טז) ואן פסד' דיאלד בעד מא סמע בה. פקוד חמל וזרהא: יז) הד'ה אלדסום. אלדי אמר אללה בהא מוסי. פי מא בין אלדגל וזוגתה דאימא. ופי מא בין אללאב ואבנתה. פי חאל צבאיהא וזי פי מנזלה: לא א) תים כלם אללה מוסי תכלימא: (ב) אנתקם נקמה בני אסראיל.

כל-נדריה או את-כל-
אסריה אשר עליה הקים
אתם פי-החרש לה ביום
שמעו: ואם משתק ישתוק לה בעלה
מיום ליום. ויקיים ית כל נדרהא. או ית
כל אסרהא דעלה. קיים יתהון. ארי
שתיק לה ביוםא דשמע:
טז) ואם-הפר יפר אתם
אחרי שמעו ונשא את-
עונה: ואם בטלא יבטיל. יתהון בתר

דשמע. ויקביל ית חובה: ז) אלה החקים אשר צוה
יהוה את-משה בין איש לאשתו בין-אב
לבתו בנעריה בית אביה: אלין קימיא. דפקיד יי ית
משה. בין גוברא לאתתיה. בין אבא לברתיה. ברביותה בית אבוהא:
ללא (שני) ❀ שיני תיטן בספרי ❀
לאמר: ומליל יי עם משה למימר: נקם נקמת בני
ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל-עמיד:

— כס"י —

שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו
יראים מהם, שיהיו שוללים אותם, שלא
נאמר אלא (דנכיס ז, ט) אל תתגר בם
מלחמה, אבל מדינים נתעברו על ריב לא
להם. דבר אחר מפני שתי פרידות טובות
שיש לי להוציא מהם, רות המואביה ונעמה
העמונית:

יום, ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך:
טז) אחרי שמעו. אחרי ששמע וקיים, שאמר
אפשי בו, וחזר והפר לה אפלו בו ביום:
ונשא את עונה. הוא נכנס תחתיה. למדנו
מכאן שהגורם תקלה לחברו הוא נכנס
תחתיו לכל ענשין:
לא ז מאת המדינים. ולא מאת המואבים.

תפסיר רס"ג

את־פָּרַע. פּוֹרְעָנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מִן
מְדִינָאֵי. בְּתֵר בֵּן תִּתְּכֵיִשׁ לְעַמֶּךָ:

ג וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם
לֵאמֹר הִחְלִצוּ מֵאֲתֶכֶם
אֲנָשִׁים לְעֵבָא וַיְהִי עַל־
מְדִיָן לַתֵּת נִקְמַת־יְהוָה

במְדִיָן: וּמִלֵּיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא
לְמִימַר. זְרִיזוּ מִנְּכוּן. גּוֹבְרִין לְחִילָא. וַיְהוֹן
עַל מְדִיָן. לְמַתַּן פּוֹרְעָנוֹת דִּין עַמִּיה דְּיִ
בְּמְדִיָן: אֶלְף לַמֶּטֶה אֶלְף

לַמֶּטֶה לְכֹל מֵטוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּ לְעֵבָא: אֶלְפָא
לְשַׁבְּטָא. אֶלְפָא לְשַׁבְּטָא. לְכֹל שַׁבְּטֵי־אֵל דִּישְׂרָאֵל. תִּשְׁלַחוּן לְחִילָא:

ה וַיִּמְסְרוּ מֵאֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלְף לַמֶּטֶה שְׁנַיִם־
עֶשְׂרֵי אֶלְף חֲלוּצֵי עֵבָא: וְאֵת־בְּחָרוֹ מֵאֶלְפֵי־דִישְׂרָאֵל.

אֶלְפָא לְשַׁבְּטָא. תְּרֵי עֶשְׂרֵי אֶלְפִין מְזֻרְזֵי חִילָא: וַיִּשְׁלַח אֶת־
מֹשֶׁה אֶלְף לַמֶּטֶה לְעֵבָא אֶת־פִּינְחָס

מִן אֲלִמְדֵי־אֲנִיין. בְּעַד דִּיאֲלֶךְ
תְּנַצִּים אֱלִי קוּמְד: ג) פְּכֻלָם
מוּסִי קוּמָה קִאִילָא. גְּרָדוּ
מִנְכֶם. רְגֵאלָא לְאֶלְגִּישׁ. יִגִּזּוּ
אֱלִי מְדִיָן לְיַחַל נִקְמָה אֶלְלָה
בְּהֶם: ד) אֶלְף מִן כָּל סַבֵּט. מִן
אֶסְבֵּאֵט בְּנֵי אִסְרָאֵיל. תִּבְעֵתוּ
בְּהֶם לְאֶלְגִּזּוּ: ה) פְּאֶנְמָאזוּ מִן
אֶלוּף בְּנֵי אִסְרָאֵיל. אֶלְף מִן כָּל
סַבֵּט. פְּצָארוּ אֶת־עֵשֶׂר אֶלְף
מְגֻרְדִין לְאֶלְגִּזּוּ: ו) פְּבַעַת בְּהֶם
מוּסִי. וּבְפִינְחָס אֶבְן אֶלְעִזֹר
אֶלְאִמָּאם לְאֶלְגִּזּוּ. וְאֶנְיָה

— כ"י —

חִבִּיבִים עַל יִשְׂרָאֵל, עַד שְׁלֵא שְׁמַעוּ בְּמִיתַתוֹ
מֵהָ הוּא אֹמֵר (שְׁמוֹס יז, ד) עוֹד מַעַט וְסִקְלֵנִי,
וּמִשְׁשְׁמַעוּ שְׁמִיתַת מֹשֶׁה תִּלְוִיָה בְּנִקְמַת
מְדִיָן, לֹא רָצוּ לְלַכֵּת עַד שְׁנִמְסְרוּ עַל כְּרַחֲוִי:
ו אֶת־כָּלֶם. מְגִיד שְׁהִיָה פְּנָחָס שְׁקוּל
כְּנֶגֶד כָּלֶם. וּמִפְּנֵי מֵהָ הִלְף פְּנָחָס וְלֹא הִלְף
אֶלְעִזֹר. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִי שְׁהִתְחִיל
בְּמַצְוָה, שְׁהִרְג כְּזָבִי בֵּת צוּר, יְגִמור. דְּבַר
אֲחֵר שְׁהִלְף לְנִקּוּם נִקְמַת יוֹסֵף אֲבִי אֲמוֹ,

ג וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה וְגוֹי. אֶף עַל פִּי שְׁשַׁמַּע
שְׁמִיתַתוֹ תִּלְוִיָה בְּדָבָר עֲשֵׂה בְּשִׁמְחָה וְלֹא
אֲחֵר: הִחְלִצוּ. כְּתִרְגוּמוֹ לְשׁוֹן חֲלוּצֵי צָבָא
מְזֻנִיָּם: אֲנָשִׁים. צִדִּיקִים, וְכֵן (שְׁמוֹס יז, ט) בְּחָר
לְנוּ אֲנָשִׁים, וְכֵן (דְּכֵרִים ו, טו) אֲנָשִׁים חֲכָמִים
וַיִּדְעִים: נִקְמַת ה'. שְׁהִעוּמֵד כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל,
כְּאֵלּוּ עוּמֵד כְּנֶגֶד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: ד לְכֹל
מֵטוֹת יִשְׂרָאֵל. לְרִבּוֹת שַׁבֵּט לְוִי: ה וַיִּמְסְרוּ.
לְהוֹדִיעַךְ שְׁבַחֲוֹן שְׁלֹרְעֵי יִשְׂרָאֵל כְּמֵהָ הֶם

תפסיר רס"ג

אלקודס. ואבואק אלתיגליב פי
 ידה: ז) פג'זו אלי' מדין. כמא
 אמר אללה מוסי'. וקתלו כל
 ד'כר: ח) וקתלו כ'מסה מלוד
 מדין מע קתלאדם. אוי ורקם
 וצור וחור ורבע. ואיציא בלעם

בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַעֲבָא
 וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ וְחֻצְצֹרוֹת
 הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ: וּשְׁלַח יְתֵהוּן
 מֹשֶׁה. אֶלְפָא לְשִׁבְטָא לְחִילָא. יְתֵהוּן. וְיַת
 פִּינְחָס. בַּר אֶלְעָזָר כְּהֵנָא לְחִילָא. וּמְנִי
 קוּדְשָׁא. וְחֻצְצֹרֹת יַבְבְּתָא בְּיָדֶיהָ:

וַיַּעֲבְאוּ עַל־מְדִיִן כַּאֲשֶׁר עָוָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
 וַיַּהֲרֹגוּ כָּל־זָכָר: וְאֵת־חִילָוֹ עַל מְדִיִן. כְּמָא דְפִקִּיד יֵי יַת מֹשֶׁה.
 וְקִטְלוּ כָּל דְּכֹרָא: ה) וְאֶת־מַלְכֵי מְדִיִן הֲרָגוּ עַל־
 חֲלִיָּהֶם אֶת־אֹיֵי וְאֶת־רְקָם וְאֶת־עֹזֵר וְאֶת־
 חֹר וְאֶת־רִבְע חֲמִשָּׁת מַלְכֵי מְדִיִן וְאֵת בְּלַעַם
 בֶּן־בְּעֹזֵר הֲרָגוּ בְּחָרָב: וְיַת מַלְכֵי מְדִיִן קִטְלוּ עַל קִטְלֵיהוֹן.

— רס"י —

ברשותו וכן (במדבר כא, כז) ויקח את כל ארצו
 מידו: ח חמשת מלכי מדין. וכי אני רואה
 שחמשה מנה הכתוב, למה הזקק לומר
 חמשת, אלא ללמדך ששני בלעם בעצה
 והשני בלעם בפרענות. בלעם הלך שם לטול
 שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל
 בעצתו, ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן
 עצה רעה. אמר להם אם בשהייתם ששים
 רבוא לא יכלתם להם, ועכשיו בשנים עשר
 אלף אתם באים להלחם. נתנו לו שכרו
 משלם ולא קפחוהו: בחרב. הוא בא על
 ישראל, והחליף אמנותו באמנותם, שאין

שנאמר (בראשית לו, לו) והמדנים מכרו אתו.
 ומנין שהיתה אמו שלפנחס משליוסף.
 שנאמר (שמות י, כה) מבנות פוטיאל, מורע
 יתרו שפטם עגלים לעבודה זרה ומורע יוסף
 שפטפט ביצרו. דבר אחר שהיה משום
 מלחמה: וכלי הקדש. זה הארון והציץ.
 שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין
 בכשפים, והוא עצמו פורח עמהם. הראה
 להם את הציץ, שהשם חקוק בו, והם
 נופלים, לכה נאמר על חלליהם במלכי מדין,
 שנופלים על החללים מן האויר, וכן בבלעם
 בתיב (יחזקאל יג, כג) אל חלליהם: בידו.

וזלך הדקדוק: ה הרגו על חלליהם. השוא שבלמ"ד נח כי אין געיא בחי"ת וזה פשוט וכן
 הוא בכל התיגאן ובירושלמיים וכ"כ בפירוש להניח השוא במחברת הערבי בריש התיגאן ע"ש
 ומינה לא תזוז. וז"ל מהרי"ב, חלליהם השוא שתחת הלמ"ד הראשונה נח והחי"ת אינה
 מועמדת בגעיא עכ"ל:

תפסיר רס"ג

יֵת אֹוֹי וְיֵת רָקֶם וְיֵת צוֹר וְיֵת חוֹר וְיֵת
 רִבְעָה. חֲמִשָּׁא מַלְכֵי מְדִינָה. וְיֵת בְּלַעַם בֶּר
 בְּעוֹר. קִטְלוּ בְּחֶרֶב־אֵת: ט וַיֵּשְׁבוּ בְּנֵי־
 יִשְׂרָאֵל אֶת־נְשֵׁי מְדִינָה וְאֶת־
 טַפָּם וְאֶת כָּל־בְּהֵמָתָם
 וְאֶת־כָּל־מִקְנֵיהֶם וְאֶת־כָּל־
 חֵילָם בְּזוֹז: וּשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. יֵת
 נְשֵׁי מְדִינָה וְיֵת טַפְלֵהוֹן. וְיֵת כָּל בְּעִירֵהוֹן
 וְיֵת כָּל גִּיתֵיהוֹן. וְיֵת כָּל נִכְסֵיהוֹן בְּזוֹ:

אבן בעור. קתלוגה באלסיף:
 ט) וסבא בני אסראיל נסא
 מדין ואטפאלהם. וגמיע
 בהאימיהם ומואשיהם.
 ואתאתיהם ג'נמו: י) וגמיע
 קראהם. מע מסאפנהם
 וקצוריהם. אתרקוהא באלנאר:
 יא) ואכ'דו גמיע אלסלב ואלפי.
 מן אלנאס ואלבהאים: יב) וגאו
 אלי מוסי. ואלו אלעזר
 אלאמאם וגמאעה' בני

וְאֶת כָּל־עֲרֵיָהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֶת כָּל־טִירָתָם
 שָׂרְפוּ בְּאֵשׁ: וְיֵת כָּל קְרוּיֵהוֹן בְּמוֹת־בְּנֵיהוֹן. וְיֵת כָּל בֵּית
 סִגְדַת־הוֹן. אוֹקִידוּ בְּנוֹרָא: יג וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְאֶת
 כָּל־הַמִּלְקוֹחַ בְּאָדָם וּבְבְהֵמָה: וּשְׁבוּ יֵת כָּל עֵדָאָה. וְיֵת
 כָּל דְּבַרְתָּא. בְּאִנְשָׁא וּבְבַעֲרָא: יד וַיָּבֹאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
 אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־עֵדֻת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשְּׁבִי
 וְאֶת־הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת־הַשָּׁלָל אֶל־הַמַּחֲנֶה אֶל־

— רס"י —

בשרים וצדיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח
 יד בבזה שלא ברשות, שנאמר את כל
 השלל וגוי, ועליהם מפורש בקבלה שניף
 בעדר הרחלים וגוי, אף אנשי המלחמה שביף
 כלם צדיקים: שלל. הן מטלטלין שלמלבוש
 ותכשיטין: בז. הוא בזה מטלטלין שאינם
 תכשיטין: מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום
 שכתוב שבי אצל מלקוח, שבי באדם
 ומלקוח בבהמה:

נושעים אלא בפיהם על ידי תפלה ובקשה.
 וכא הוא ותפש אמנותם לקללם בפיו, אף
 הם באו עליו והחליפו אמנותם באמנות
 האמות, שבאין בחרב, שנאמר (בראשית כז, ט)
 ועל חרבך תחיה: י טירתם. מקום פלטרין
 שלהם, שהוא לשון מושב פומרים יודעי
 חקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם, כמו
 שמתרגם סרני פלשתים טורני פלשתאי:
 יא ויקחו את כל השלל וגוי. מגיד שהיו

עֲרֵבֶת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-

יַרְדֵּן יִרְחֹוּ: וְאִיתִיאוּ. לְוַת מֹשֶׁה וּלְוַת אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא וּלְוַת כְּנַשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. יֵת שְׁבִיָּא וְיֵת דְּבֵרְתָא. וְיֵת עֲדָא לְמִשְׁרִיתָא. לְמִשְׁרִיא דְּמוֹאָב. דְּעַל יַרְדֵּנָא דִּירִיחוֹ: ❀ טַלְוִטְרִי בְּסַפְרֵי תִימְנָן ❀

(שלישי) (שני כשהן עחוברות) דג

מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשֵׂיָי הָעֵדָה לְקִרְאתֶם

אֶל-מַחֲוֵץ לְמַחְנֶה: וּנְפָקוּ. מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא. וְכָל רַבְרְבֵי כְּנַשְׁתָּא לְקַדְמוֹתְהוֹן. לְמַבְרָא לְמִשְׁרִיתָא:

תפסיר רס"ג
אסראיל. באלסבי ואלפי
ואלנהב אלי אלעספר. אלי
בידאת מואב. אלתי עלי ארדן
יריחא: יג) פכירג מוסי ואלעזר
אלאמאם. וסאיר אשראף
אלגמאעה תלקאדם. אלי
כארג אלעספר: יד) פסכ"ט
מוסי. עלי אלמווכליו באלגיש.
רויסא אלאלוף ורויסא אלמיין.
אלגאיין מן אלחרב: טז) פקאל
להם מוסי. הל אסתבקיתם כל
אנתי: טז) אליס הן כגן לבני
אסראיל בקול בלעם. חתי

ד וַיִּקְצַף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שְׂרֵי הָאֱלֹפִים וְשְׂרֵי הַמְּאוֹת הַבָּאִים מִצְּבֵא הַמְּלַחְמָה: וּרְגִז מֹשֶׁה. עַל דְּמַמְנֵן עַל חֵילָא. רַבְּנֵי אֱלֹפֵי וְרַבְּנֵי מְאוֹתָא. דְּאִתּוּ מַחִיל קִרְבָּא: טו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחַיִּיתֶם כָּל-נַקְבָּה: וְאָמַר לְהוֹן מֹשֶׁה. הַקַּיִימְתוּן כָּל נוֹקְבָא: טז הֲיֵן הִנֵּה הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר בְּלַעַם לְמַסֵּר-מַעַל

— כש"י —

יג וַיִּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן. לְפִי שְׂרָאוּ אֶת נְעָרֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים לְחֹטֵף מִן הַבְּזוּהִי: יד וַיִּקְצַף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל. מְמַנִּים עַל הַחֵיל, לְלַמְדָּךְ שְׂכָל סְרַחוֹן הַדּוֹר תְּלוּי בְּגִדוּלִים שֵׁישׁ כַּח בְּיָדִם לְמַחֲוֹת: טו הֲיֵן הִנֵּה

זולק הרקדוק: יג וַיִּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן. לעולם אל יהי כבוד הצבור קל בעיניך: טז הֲיֵן הִנֵּה הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. כן הוא ברוב התיגאן ברביע בתיבת היו ובקצת מהן באזלא כדפוסים:

שמון המורה. (טז) הֲיֵן הִנֵּה הָיוּ. כן המנהג הנפוץ כמו הדעה השניה בכה"ד.

תפסיר רס"ג

אוקען נכתיב באללה בסבב פעור. פחל אלובא בגמאעה' אללה: יז) ואלאן. אקתלו כל ד'כר מן אלאטפאל. וכל אמראה. קד ערפת מצ'אגעה' אלדגאל אקתלוהא: יח) וסאיר אטפאל אלנסא. אלד'י לם יערפן מצ'אגעה' אלדגאל. אסתבוקהן ל'כס: יט) ואנתם. פאנזלו כ'ארג אלעסכר סבעה'

בִּיהוָה עַל-דְּבַר פְּעוֹר וְתֵהִי
הַמִּגֵּפָה בַּעֲדַת יְהוָה: הָא אֲנִי.
הוּאָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִיצַת בְּלַעַם.
לְשִׁקְרָא שִׁקְר קָדָם יי' עַל עֵיסַק פְּעוֹר;
וְהוּת מַחְתָּא בְּכַנְשֵׁתָא דִּיִּי: יז) וְעַתָּה
הֲרֹגוּ כָּל-זָכָר בַּטָּף וְכָל-
אִשָּׁה יָדְעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב

זָכָר הֲרֹגוּ: וּכְעַן. קטולו כל ד'כורא

בַּטְּפָלָא. וְכָל אֶתְתָא. דִּידְעַת גְּבַר. לְמִשְׁכָּבֵי דְכּוּרָא קטולו:

יח) וְכָל הַטָּף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר

הַחַיּוֹ לָכֶם: וְכָל טְפָלָא בְּנִשְׂיָא. דְּלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבֵי דְכּוּרָא. קִימו

לְכוּ: יט) וְאַתֶּם חֲנוּ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים

כָּל הַרְג נְפֶשׁ וְכָל | נִגְעַ בְּחִלְל תַּתְּחַטְּאוּ בַיּוֹם

הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אִתֶּם וּשְׁבִיכֶם:

— רס"י —

ולמנדר הכתוב שהכלי מטמא אדם בחבורי
המת, כאלו נוגע במת עצמו, או יכול אפלו
זרק בו חץ וחרגו, תלמוד לומר וכל נגע
בחלל, מקיש הורג לנוגע, מה נוגע על ידי
חבורו, אף הורג על ידי חבורו: תתחטאו.
במי גדה, כדן שאר טמאי מתים, שאף
לדברי האומרים קברי גוים אינן מטמאין
באהל, שנאמר (יחזקאל לד, לו) ואתן צאני צאן
מרעיתי אדם אתם, אתם קרויין אדם ואין
הגוים קרויין אדם, מודה הוא שהגוים
מטמאין במגע ובמשא, שלא נאמר אדם
אלא אצל טמאת אהלים, שנאמר אדם כי

ואשיאכם עצה. אלהיהם שלא יאילו שונא זמא
הוא וכו', כדאיתא בחלק (סנהדרין קו) ובספרי:
י) וְכָל אִשָּׁה יָדְעַת אִישׁ. ראוייה להבעל אף
על פי שלא נבעלה. ולפני הציץ העבירות
והראוייה להבעל פניה מוריקות: הרגו. למה
חזר ואמר, להפסיק הענין, דברי ר' ישמעאל,
שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה
ידעת איש וכל הטף בנשים וגוי איני יודע אם
להרוג עם הזכרים או להחיות עם הטף לכף
נאמר הרגו: יט מחוץ למחנה. שלא יכנסו
לעזרה: כל הרג נפש. ר' מאיר אומר
בהורג בדבר המקבל טמאה הפתוב מדבר,

תפסיר רס"ג

אייאם. כל מן קתל נפסא וכל מן דנא בקתיל. תתד'כו פי אליום אלת'אלת' ופי אליום אלסאבע. אנתם וסביכם: (כ) וכל ת'זב ואניה מן גלוד. ומעמול מן מרעזא ואניה' כ'שב. תד'כזה: כא) ת'ים קאל אלעזר אלמאם לאלדגאל אלג'זאה. אלג'זיין מן אלחרב. תד'א רסם אלשריעה. אלתי אמר אללה בהא מוסי: כב) אמא אלד'הב ואלפצ'ה. ואלנחאס ואלחדיד. ואלקלעי ואלאסרב:

ואתון. שרו. מברא למשריתא שב'עא יומין. כל דקטל נפשא. וכל דקרוב בקטילא. תדון עלוהי. ב'יזמא תלית'אה וב'יזמא שביע'אה. אתון ושביכון:
כ וכל-בגד וכל-כלי-עור וכל-מעשה עזים וכל-כלי-עץ תתחטאו: וכל לבוש וכל מאן דמשך. וכל עובד דמעזי וכל מאן דאע.
 תדון עלוהי: **ס ויאמר אלעזר הכהן אל-אנשי העבא הבאים למלחמה**

זאת חקת התורה אשר-עוה יהוה את-משה: ויאמר אלעזר כהנא לגוברי חילא. דאתו לקרבא. דא גזירת אוריתא. דפקיד יי'ת משה: **כב אך את-הזהב ואת-הכסף את-הנחשת את-הברזל את-הבדיל ואת-העפרת:** ברם ית דהבא וית פספא. ית נחשא ית ברזלא. ית עבצא וית אברא:

— רס"י —

איתמר, בא לכלל פעס, בא לכלל טעות, וכן (במדבר כ, י. יא) בשמעו נא המרים ויך את הסלע, על ידי הכפעס טעה: **אשר עוה ה' וגוי.** תלה ההוראה ברבו: **כז אך את הזהב וגוי.** אף על פי שלא הזהיר לכם משה אלא על הלכות טמאה, עוד יש להזהיר לכם על הלכות געול. ואך לשון מעוט, כלומר ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפלו לאחר טהרתן מטמאת המת, עד שיטהרו מבליעת אסור נבלות. ורבותינו אמרו אף

ימות באהל: (במדבר יט, יד) **אתם ושביכם.** לא שהנכרים מקבלין טמאה וצריכין הוואה, אלא מה אתם בני ברית, אף שביכם כשיבואו לברית ויטמאו, צריכין הוואה: **כ וכל מעשה עזים.** להביא כלי הקרנים והטלפים והעצמות: **כא ויאמר אלעזר הכהן וגוי.** לפי שבא משה לכלל פעס בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים. וכן אתה מוצא בשמיני למלואים, שנאמר (ויקרא י, טז) ויקצף על אלעזר ועל

תפסיר רס"ג

כג **כָּל־דָּבָר** אֲשֶׁר־יָבֵא
בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר
אֵךְ בְּמִי נְדָה יִתְחַטָּא וְכֹל
אֲשֶׁר לֹא־יָבֵא בְּאֵשׁ
תַּעֲבִירוּ בַּמַּיִם: כָּל מַדְעָם
 דִּמְתַּעַל בְּנוֹרָא. תַּעֲבִירוּנִיה בְּנוֹרָא וְיִדְבִּי.
 בְּרַם. בְּמִי אֲדִיּוֹתָא יִתְדִי. וְכֹל דְּלֹא
 מִתַּעַל בְּנוֹרָא תַּעֲבִירוּנִיה בַּמַּיִם:

(כג) כָּל שֵׁי יִמְכֵן אֵן יִדְכִּיל פִּי
 אֲלֵנָאֵר. אֲמַרְוּה בֵּאלֵנָאֵר
 וְיִטְהַר. וְאִיצִיא יִדְכֵּא בְּמֵא
 אֲלֵנִצִּיחַ. וְכֹל מֵא לֹא יִדְכִּיל. פִּי
 אֲלֵנָאֵר אֲמַרְוּה בֵּאלֵמָא:
 (כד) וְאִגְסְלוּ תִּיאֲבַכְּם פִּי אֲלִיּוֹם
 אֲלֵסֵאבַע וְאִטְהַרוּ. וּבַעַד
 דִּיאֲלֵךְ תִּדְכִּילוּ אֲלִי אֲלֵעֶסְכֵּר:
 (כה) פִּקְאֵל אֲלֵלָה לְמוֹסֵי קֵאִילָא:
 (כו) אֲרַפַּע גְּמֵלְהִי פִי אֲלֵסְבִי. מֵן

כד **וּכְבַּסְתֶּם בְּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטָהַרְתֶּם**
וְאַחַר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: וּתְחַוְרוּן לְבוּשֵׁיכֶן. בַּיּוֹמָא
 שְׁבִיעָאָה וְתִדְכוּן. וּבְתֵר בֵּן תִּיעֲלוּן לְמִשְׁרִיתָא: **(רביעי)**

שְׁנֵי כִשְׁהֵן מַחוּבְרוֹת בַּסֵּתִי כה **וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה**
לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימֶר: **כו שָׂא אֶת רֹאשׁ**
מַלְקוֹחַ הַשֹּׁבֵי בָאָדָם וּבִבְהֵמָה אֶתָּה וְאֶלְעָזָר

— רס"י —

וְרִבּוֹתֵינוּ דְרָשׁוּ מִכָּאֵן שְׂאָף לְהַכְשִׁירֵן מֵן
 הָאֶסוּר הַטְעִין טְבִילָה לְכִלֵּי מִתְכוֹת. וּמִי נְדָה
 הַכְּתוּבִין כָּאֵן דְרָשׁוּ מִיִּם הָרְאוּיִם לְטְבוּל
 בְּהֵם נְדָה. וּכְמָה הֵם, אֲרַבְעִים סָאָה: וְכֹל
אֲשֶׁר לֹא יָבֵא בְּאֵשׁ. כָּל דְּבָר שְׂאִין
 תִּשְׁמִישׁוּ עַל יְדֵי הָאוּר, כְּגוֹן כּוֹסוֹת וְצִלּוֹחֵיּוֹת
 שִׁתְשִׁמִּישׁוּן בְּצוּגָן וְלֹא בְּלַעַו אֶסוּר: **תַּעֲבִירוּ**
בַּמַּיִם. מִטְבִּילֵן וְדִיּוּ וְדוּקָא כְּלֵי מִתְכוֹת:
 כד **אֶל הַמַּחֲנֶה.** לְמַחֲנֶה שְׂכִינָה, שְׂאִין טְמֵא
 מִת טְעוּן שְׁלוּחַ מִמַּחֲנֶה לְוִיָּה וּמִמַּחֲנֶה
 יִשְׂרָאֵל: כו **שָׂא אֶת רֹאשׁ.** קַח אֶת הַחֹשֶׁבוֹן:

אֶת הַזֶּהָב לְזִמְרָה שְׂצִרִיף לְהַעֲבִיר חֲלוּדָה שְׁלוּ
 קוּדָם שְׂיַגְעִילְנוּ, וְזִהוּ לְשׁוֹן אֵךְ, שְׁלֵא יְהֵא שָׁם
 חֲלוּדָה, אֵךְ הַמִּתְכֵּת יְהִיָּה כְּמוֹת שְׁהוּא:
 כג **כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ.** לְבַשָּׁל בּו
 כְּלוּם: **תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ.** כְּדָרְךְ תִּשְׁמִישׁוּ
 הַגְעֵלְתוּ, מַה שִׁתְשִׁמִּישׁוּ עַל יְדֵי חַמִּין,
 יַגְעִילְנוּ בַּחַמִּין, וּמַה שִׁתְשִׁמִּישׁוּ עַל יְדֵי צִלֵּי,
 כְּגוֹן הַשְּׁפוּד וְהָאֶסְפָּלָה, יִלְבַּנְנוּ בְּאוּר: **אֵךְ בְּמִי**
נְדָה יִתְחַטָּא. לְפִי פִשׁוּטוֹ חֲטוּי זֶה לְטָהַרוּ
 מִטְמֵאָת מֵת. אֲמַר לְהֵם צְרִיכִין הַכְּלִים גְּעוּל
 לְטָהַרֵם מֵן הָאֶסוּר, וְחֲטוּי לְטָהַרֵן מֵן הַטְמֵאָה.

תפסיר רס"ג

אלנאס ואלבֹהאים. אנת
 ואלעזר אלמאם. ורויסא
 אבא אלגמאעה: כז) ואקסם
 דיאלד. בין אהל אלחרב.
 אלדין כרגו לאלגזו. ובין
 סאיר אלגמאעה: כח) וארפע
 מכסא ללה. מן אהל אלחרב
 אלכיארגין לאלגזו. ראסא
 ואחדא. מן כל כ'מס מאיה. מן
 אלנאס ואלבקר. ואלחמיר
 ואלגנם: כט) כידו דיאלד מן
 קסמם רפיעה ללה. ואדפעו
 דיאלד לאלעזר אלמאם:
 ל) וכיד' מן קסם בני אסראיל
 ואחדא מן כ'מסין. מן אלנאס

הִפְּהִין וְרָאִשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:

קָבִיל יֵת חוֹשֵׁבֵן דְּבֵרֵת שְׁבִיא. בְּאִנְשָׁא
 וּבְבַעֲרָא. אֵת וְאֶלְעֶזֶר כְּהֵנָּא. וְרִישֵׁי

אֲבֹהֵת כְּנִשְׁתָּא: כז וְחֻצִית

אֶת־הַמְּלָקוֹת בֵּין תַּפְּשֵׁי

הַמְּלַחְמָה הַיְצֵאִים לַעֲבָא

וּבֵין כָּל־הָעֵדָה: ותפליג ית

דברתא. בין גוברי מגיחי קרבא. דנפקו

לחילא. ובין כל כנשתא: כח וְהֵרַמְתָּ

מָכֶס לַיהוָה מֵאֵת אַנְשֵׁי

הַמְּלַחְמָה הַיְצֵאִים לַעֲבָא

אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ הַמָּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־

הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַיְצֵאֵן: ותפריש נסיבא קדם

יי. מן גוברי מגיחי קרבא דנפקו לחילא. חדא נפשא. מחמש מאה. מן

אנשא ומן תורי. ומן חמרי ומן ענא: כט מִמַּחְצִיתֶם תִּקְחוּ

וְנִתְּתָה לְאֶלְעֶזֶר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה: מפלגותהון

תסבון. ותתין. לאלעזר כהנא אפרשותא קדם יי: ל וּמִמַּחְצֵת

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקַּח | אֶחָד | מִן־הַחֲמֹשִׁים

מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַיְצֵאֵן

מִכָּל־הַבְּהֵמָה וְנִתְּתָה אֵתֶם לְלוֹיִם שְׁמֹרֵי

— כס"י —

כז וְחֻצִית אֵת הַמְּלָקוֹת בֵּין תַּפְּשֵׁי הַמְּלַחְמָה וְגוֹי. חציו לאלו וחציו לאלו:

תפסיר רס"ג

משמרת משפן יהוה:

ומפלגות בני ישראל. תסב חר דיתחד
מן חמשיין. מן אנשא מן תורי. מן חמרי
ומן ענא מכל בעידא. ותתיין יתהון
לליואי. נטרי. מטרת משפנא די:

לעש ויעש משה ואלעזר**הכהן כאשר צוה יהוה****את-משה: ועבד משה. ואלעזר**

כהנא. כמא דפקיד יי ית משה:

לכ ויהי המלקוח יתר הבז**אשר בזו עם העבא צאן****שש-מאות אלף ושבעים**

אלף וחמשת אלפים: והות דברתא. שאר בזא. דבזו עמא

דנפקו לחילא. ענא. שית מאה ושבעין וחמשא אלפין: לכ ובקר

שנים ושבעים אלף: ותורי. שבעין ותריין אלפין:

לד וחמרים אחד וששים אלף: וחמרי. שתין וחד אלפין:

לז ונפש אדם מן הנשים אשר לא ידעו משבב

זכר כל-נפש שנים וששים אלף: ונפשא דאנשא.

מן נשיא. דלא ידעא משבבי דכורא. כל נפשתא. תלתין ותריין אלפין:

— רס"י —

לכ ויהי המלקוח יתר הבז. לפי שלא נצטוו
להרים מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח.
כתב את הלשון הזה, ויהי המלקוח שבא
לכלל חלקה ולכלל מכס, שהיה עודף על בז
המטלטלין אשר בזו עם העבא איש לו, ולא
בא לכלל חלקה מספר הצאן וגוי:

זלק הדקדוק: לכ יתר הבז. קמץ בזקף ובמו סרה לית כוותיה קמץ (מהרי"ב):

ואלבקר. ואלחמיר ואלג'נים
וסאיר אלבהאים. ואדפע
דיאלך אלי אליואניין.
חאפצ'י מחפץ' מסכן אלה:
לא) פצנע מוסי. ואלעזר
אלאמאם. כמא אמר אלה
מוסי: לב) וכאן אלפי. גמלה
אלג'נימה. אלת' גנמה
אלקום אלג'זאה. ערד אלג'נים.
סת מאז'ה אלף. וכמסה וסבעין
אלפא: לג) וערד אלבקר.
את'נין וסבעין אלפא: לד) וערד
אלחמיר. ואחד וסתין אלפא:
לה) ומן אלנאס. מן אלנאס.
אלתי לם יערפן מצ'אגעה אל'
דגאל. את'נין ות'לאתין אלפא:

תפסיר רס"ג

לו) פכאן נצף ד'אלך. והו נציב אלדי כ'רגו לאלג'ון. עדיד אלג'נם. ת'לאת' מאיה' אלף. וסבעה ות'לאתין אלפא וכ'מס מאיה: לו) פכאן עדיד אלמפס ללה מן אלג'נם. סת מאיה וכמסה וסבעין ראסא: לח) ואד' אלבקר סתה ות'לאתין אלפא. פמכסהם ללה את'עין וסבעין: לט) ואד' אלחמיר. ת'לאתין אלפא וכ'מס מאיה. פמכסהם ללה ואחד וסתין: מ) ואד' נפוס אלנאס. סתה' עשר אלפא פמכסהם ללה. את'עין ות'לאתין נפסא: מא) פדפע מוסי'. אלמפס אלמרפוע ללה. אלי' אלעזר אלנאמאם. פמא

לְדָ וְתֵהִי הַמַּחֲצָה חֶלֶק
הַיְצְאִים בַּעֲבָא מִסֵּפֶר
הַצֵּאֵן שְׁלֹשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף
וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת
אֲלָפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת: וְהָיוּ
פְּלִגּוּתָא. חוֹלֵק. גּוֹבְרִיא דְנִפְקוּ לְחִילָא.
מִנֵּן עָנָא. תְּלַת מָאָה וְתַלְתִּין: וְשִׁבְעַת
אֲלָפִין וְחֲמֵשׁ מָאָה: לְדָ וְיֵהִי הַמְּכֶס
לִיהוּה מִן-הַצֵּאֵן שֵׁשׁ מֵאוֹת
חֲמֵשׁ וְשִׁבְעִים: וְהָוּה. נְסִיבָא קְדָם
יְי מִן עָנָא. שִׁית מָאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמֵשׁ:
לְדָ וְהַבְּקָר שֵׁשָׁה וּשְׁלֹשִׁים

אֶלֶף וּמְכֶסֶם לִיהוּה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים: וְתוּרֵי. תְּלַתִּין
וְשִׁתָּא אֲלָפִין. וְנְסִיבָהוּן קְדָם יְי שִׁבְעִין וְתַרְיִן: לְטָ וְחֲמֵרִים
שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּמְכֶסֶם לִיהוּה
אֶחָד וְשָׁשִׁים: וְחֲמֵרֵי. תְּלַתִּין אֲלָפִין וְחֲמֵשׁ מָאָה. וְנְסִיבָהוּן קְדָם
יְי שְׁתֵּינִין וְחָד: מְ וְנִפְּשׁ אָדָם שֵׁשָׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמְכֶסֶם
לִיהוּה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים נֶפֶשׁ: וְנִפְּשָׁא דְאִנְשָׁא. שְׁתַּת עָשָׂר
אֲלָפִין. וְנְסִיבָהוּן קְדָם יְי תְּלַתִּין וְתַרְיִין נֶפֶשׁ: מְאָ וְיִתֵּן מִשָּׁה
אֶת-מְכֶסֶם תְּרוּמַת יְהוּה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוּה אֶת-מֹשֶׁה: וַיְהִי מִשָּׁה. יֵת נְסִיב אֶפְרָשׁוּתָא קְדָם יְי.

תפסיר רס"ג

לְאַלְעֹזֶר כֹּהֵנָא. כִּמָּא דְפִקִּיד יֵי ית מֹשֶׁה:

וּמִמַּחְצִית בְּנֵי (חַטִּיּוֹת) מִבְּ

יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה

מִן־הָאֲנָשִׁים הַעֲבָאִים:

וּמִפְּלָגוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּפִלַּג מֹשֶׁה מִן

גּוֹבְרִיא דְנִפְקוּ לְחִילָא: מִגּ וְהָיִי

מַחְצֵת הָעֵדָה מִן־הַעֲזָאן

שְׁלֹש־מֵאוֹת אֶלֶף וְשְׁלֹשִׁים

אֶלֶף שְׁבַעַת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ

מֵאוֹת: וְהָוֹת. פְּלָגוֹת כְּנִשְׁתָּא מִן עֲנָא.

תְּלַת מֵאָה וְתַלְתִּין. וְשִׁבְעָה אֲלָפִין וְחֲמִשׁ

מֵאָה: מִדּ וּבִקֵּר שֵׁשֶׁה וְשְׁלֹשִׁים אֶלֶף: וְתוֹרֵי תְּלַתִּין

וְשִׁתָּא אֲלָפִין: מִדּ וְחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמִשׁ

מֵאוֹת: וְחֲמֹרֵי תְּלַתִּין אֲלָפִין וְחֲמִשׁ מֵאָה: מִדּ וְנִפְשׁ אָדָם

שֵׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף: וְנִפְשָׁא דְאֲנָשָׁא. שְׁתַּת עֶשֶׂר אֲלָפִין:

מִדּ וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמַּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֲחֹזֵי

אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן

אֹתָם לְלוֹיִם שְׁמֵרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר

צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: וְנָסִיב מֹשֶׁה מִפְּלָגוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

אמרה אללה: (מב) ומן קסם (י"ג) ועדיד קסם) בני אסראיל אלדי קסם מוסי. מן אלקום אלגזאה: (מג) פפאן דיאלד מן אלג'נם. ת'לאתי מאיה' אלף. וסבעה ות'לאתיין אלפא וכ'מס מאיה: (מד) ומן אלבקר. סתה ות'לאתיין אלפא: (מה) ומן אלחמיר. ת'לאתיין אלפא וכ'מס מאיה: (מו) ומן נפוס אלנאס. סתה' עשר אלפא: (מז) פאכ'די מוסי' מן דיאלד. ואחדא מן כל כ'מסין. מן אל נאס ואלבהאים. ודפעהא אלי' אלליואניין. חאפצי' מחפין מספן אללה. כמא אמרה:

— רס"ג —

הצובאים: מג ותהי מחצת העדה. כף וכף:

מז-מס ויקח משה וגוי הפקדים. הממנים:

מז וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה והוציאה להם מן האנשים

תפסיר רס"ג

מח) תים תקדם אלי מוסי
אלמויכלין באלוף אלגיש.
רויסא אלאלוף ורויסא אלמיין:
מט) פקאלו למוסי. אן עבידך
רפעו. ג'מלה' אהל אלחרב
אלדין מענא. ולם יפקד מנא
רגל: נ) וקד קודמנא קרבאן
אללה אי רגל מנא וגד אניה'
דיהב מן דמלג וסואר. וחלקה
ותרפי וחקאב. לנסתג'פר ען
נפוסנא בין ידי אללה:
נא) פקב'ן מוסי ואלעזר

ית דאתחד חד מן חמשיין. מן אנשא
ומן בעירא. ויהב יתהון לליאני. נטרי
מטרת משפנא די' פמא דפקיד י'
ית משה: **וּיְקַרְבוּ אֶל-מֹשֶׁה
הַפְּקָדִים אֲשֶׁר לְאַלְפֵי
הָעֵבֶר שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי
הַמֵּאוֹת:** וקריבו לות משה. דממונן
על אלפי חילא. רפני אלפי ורפני
מאותא: **וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה**

**עֲבַדְיָךְ נִשְׂאוּ אֶת-רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר
בְּיַדְנוּ וְלֹא-נִפְקְדוּ מִמֶּנּוּ אִישׁ:** ואמרו למשה. עבדך
קבילו. ית חושבן. גוברי מגיחי קרבא דעמנא. ולא שגא מננא אנש:
**וַיַּקְרַב אֶת-קָרְבָּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מֵצֵא
כְּלִי-זָהָב אֶעֱעֵדָה וְעֲמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז
לְכַפֵּר עַל-נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:** וקריבנא ית קורבנא
די'. גבר דאשפח מן דדהב שירין ושביין. עזקן קדשיין ומחוד. לכפרא
על נפשתינא קדם י': **וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזֵר הַכֹּהֵן
אֶת-הַזָּהָב מֵאֵתֶם כֹּל כְּלֵי מַעֲשֵׂה:** ונסיב משה.

— רש"י —

וכן (שס כ, כז) ויפקד מקום דוד, נחסר מקומו
ואין איש יושב שם: **אֶעֱעֵדָה.** אלו צמידים
שלרגל: **וְעֲמִיד.** שליד: **עָגִיל.** גומי און:
וְכוּמָז. דפוס של בית הרחם לכפר על
הרהור הלב שלבנות מדיון:

מט ולא נפקד. ולא נחסר ותרגומו ולא שגא.
אף הוא בלשון ארמי חסרון, כמו אנכי
אחטנה, (כראשית לא, לט) תרגומו דהות שגיא
ממנינא. וכן כי יפקד מושבך (שמואל א' כ, יח).
יחסר מקום מושבך, איש הרגיל לישב שם.

תפסיר רס"ג

אלאמאם. דיאלך אלדיהב
מנהם. כל אניה מצוגיה:
(נב) פכאן כל דייהב אלרפיעה.
אלדי רפעו ללה. סתה עשר
אלף. וסבע מאיה וכימסין
מתקאל. מן רויסא אלאלוף.
ומן רויסא אלמיון: (נג) אמא
סאיר אהל אלג'זו. פמא ג'נמיה
כל ואחד פאן לה: (נד) ולמא
אכדי מוסי. ואלעזר אלאמאם
אלדיהב. מן רויסא אלאלוף
ואלמיון. אתו בה אלי כ'בא
אלמתציר. דיכרא לבני אסראיל
בין ידי אללה: לב א) ומאשיה
פתירה. כאנת לבני ראובן.
ולבני גד עצומה גדא.
פראו. בלד יעזר ובלד גרש.
ואדיא בה מוציע מאשיה:

ואלעזר כהנא. ית דהבא מנהון. כל מאן
דעובדא: **ב** ויהי | כל-זהב
התרומה אשר הרימו
ליהוה ששה עשר אלף
שבע-מאות וחמשים שקל
מאת שרי האלפים ומאת
שרי המאות: והיה כל דהב
אפרשותא. דאפרישו קדם יי. שתת עשר
אלפין. שבע מאה וחמשים סלעין. מן
רבני אלפי. ומן רבני מאותא:
ג אנשי העבא בזו איש
לו: גוברין דחילא. בזו גבר לנפשיה:

ד ויקח משה ואלעזר
הכהן את-הזהב מאת שרי האלפים והמאות
ויבאו אתו אל-אהל מועד זכרון לבני-ישראל
לפני יהוה: ונסיב משה. ואלעזר כהנא ית דהבא. מן רבני אלפי
ומאותא. ואית יאו יתיה למשפן זמנא. דוכרנא לבני ישראל קדם יי: **פ**

לפי חמשיניו היטן בספרי שלישי כשהן מחוברות בסת"י לפי (ששי) שלישי כשהן מחוברות)

לב ומקנה | רב היה לבני ראובן ולבני-גד
עצום מאד ויראו את-ארץ יעזר ואת-ארץ
גלעד והנה המקום מקום מקנה:

תפסיר רס"ג

(ב) פגאו בני גד ובני ראובן. וקאלו למוסי ואלעזר אלמאם. ואשראף אלגמאעה קאילין: (ג) אן עטרות ודיבון ויעזב ונמרה. וחשבון ואלעלה. וסבם ונבו ובעון: (ד) אלבלד. אלדי פתחה אללה בין ידי גמאעה בני אסראיל. הו בלד יעלח לאלמאשיה. ולעבדיך מואשי: (ה) פקאלו. אן וגדנא חציאא ענדך. ידפע אלניא הדא אלבלד נחלה. לא תגיזנא אלארדן: (ו) פקאל להם מוסי.

ובעיר סגיא. הוה. לבני ראובן. ולבני גד תקיף לחדא. וחזו. ית ארע יעזר וית ארע גלעד. והא אתרא אתר פשר לבית בעיר: **ב** ויבאו בני גד ובני ראובן ויאמרו אל משה ואל אלעזר הכהן ואל נשיאי העדה לאמר: ואתו בני גד ובני ראובן. ויאמרו למשה ולאלעזר פהנא. ולרברבי פנשתא למימר: **ג** עטרות ודיבון ויעזר

ונמרה וחשבון ואלעלה ושבם ונבו ובעון: עטרות ודיבון ויעזר ונמרה. וחשבון ואלעלה. ושבם ונבו ובעון: **ד** הארץ אשר הבה יהוה לפני עדת ישראל ארץ מקנה הוא ולעבדיך מקנה: ארעא. דמחא יי ית יתבהא קדם פנשתא דישראל. ארע פשרא לבית בעיר היא. ולעבדך אית בעיר: **ס** שששש בספרי תימן ויאמרו אם מעאנו חן בעיניך יתן את הארץ הזאת לעבדיך לאחזה אל תעברנו את הירדן: ויאמרו. אם אשכחנא רחמין בעינך. תתיהיב. ארעא הדא. לעבדך לאחסנא. לא תעברנא ית ירדנא: **ז** ויאמר משה לבני גד ולבני ראובן האחיכם יבאו למלחמה ואתם תישבו פה:

— רס"י —

לכ ג עטרות ודיבון וגוי. מארץ סידון ועוג דיו: ו האחיכם. לשון תמיחה הוא:

תפסיר רס"ג

הל אכזותכם ימציון אלי
אלחרב. ואנתם תגלטון ההנא:
ז) ולם תגבנון קלוב בני
אסראיל. מן אלמציר אלי
אלבלד. אלדי אעטאהם אללה:
ח) כדא צנעו אבאיכם. חין
בעתית בהם. מן רקים ברנע
לירמו אלבלד: ט) פבלגיז אלי
ואד אלענקוד. וראודה. וגבנו
קלוב בני אסראיל. מן אן
ידכלו אלבלד. אלדי אעטאהם
אללה: י) פאשתד גיצ'ב אללה
פי דיאלד אלזקת. ואקסם
קאילא: יא) אן ראו אלדגאל
אלדי צעדו מן מצר. מן אבן

ואמר משה. לבני גד ולבני ראובן.
האחיכון. ייתון לאגחא קרבא. ואתון
תתבון הקא: ז) ולמה (כ' תנואון)
תניאון את-לב בני
ישראל מעבר אל-הארץ
אשר-נתן להם יהוה: ולמא
תונון. ית לבא דבני ישראל. מלמעבר
לארעא. דיהב להון יי: ח) כה עשו
אבותיכם בשלחי אתם
מקדש ברנע לראות
את-הארץ: כדין עבדו אבהתכון.

כד שלחית יתהון. מרקם גיאה למחוי ית ארעא: ט) ויעלו
עד-נחל אשכול ויראו את-הארץ ויניאו את-
לב בני ישראל לבלתי-בא אל-הארץ אשר-
נתן להם יהוה: וסליקו עד נחלא דאתפלא. וחזו ית ארעא.
ואוניאו. ית לבא דבני ישראל. כדיל דלא למיעל לארעא. דיהב להון
יי: י) ויחר-אף יהוה ביום ההוא וישבע לאמר:
ותקיף רוגזא דיי ביומא ההוא. וקיס למימר: יא) אם-יראו
האנשים העלים ממצרים מבן עשרים שנה

— כס"י —

ז) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לבם מעבור המלחמה וחזוק הערים והעם: ח) מקדש
שיהיו סבורים שאתם יראים לעבור מפני ברנע. כף שמה. ושני קדש דיו:

תפסיר רס"ג

עשרין סנה פצאעדא. אלבלד
אלדי אקסמת. לאברהם
ויצחק ויעקוב. אד' לם יתבעו
טאעתי: יב) אלא פלב אבן
יפנה אלקנזי. ויהושע אבן נון.
פאנהמא אתבעא טאעה'
אללה: יג) פלמא אשתד ג'צ'ב
אללה עליהם. תוודהם פי
אלברייה ארבעין סנה. אלי' אן
פני גמיע אלגיל. אלדי' פעל אל-
שר בין ידי אללה: יד) והדאיכם
קד קמתם פי מכאן אבאיכם.
עלי' תעלים אלנאס אלכ'אטיין.
לתזידו איציא פי שדה' ג'צ'ב
אללה עלי' אל אסראיל:

וּמַעַלָּה אֶת הָאָדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וְלְיַעֲקֹב כִּי לֹא־מְלֹאוֹ
אֲחֵרַי: אִם יַחֲזוּן גּוֹבְרֵיָא דְסַלִּיקוּ
מִמְצָרִים. מִבַּר עֲשָׂרִין שָׁנִין וּלְעֵילָא. ית
ארעא. דְקִימִית. לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וְלְיַעֲקֹב. אָרִי לָא אֲשֻׁלִּימוּ בְּתַר דְחַלְתִּי:
כִּי בְּלַתִּי פֶלֶב בֶּן־יִפְנָה
הַקְנִזִי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוֹן כִּי
מְלֹאוֹ אֲחֵרֵי יְהוָה: אֶלְהִיִן. פֶּלֶב
בַּר יִפְנָה קְנִזָּאָה. וַיְהוֹשֻׁעַ בַּר נּוֹן. אָרִי

אֲשֻׁלִּימוּ בְּתַר דְחַלְתָּא דִּי: כִּי וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל
וַיִּנְעַם בַּמִּדְבָּר אַרְבַּעִים שָׁנָה עַד־תָּם כָּל־
הַדֹּר הַעֲשִׂיָה הָרַע בְּעֵינַי יְהוָה: וּתְקִיף רוּגְזָא דִּי
בְּיִשְׂרָאֵל. וְאוֹחַרְנוּן בַּמִּדְבָּרָא. אַרְבַּעִין שָׁנִין. עַד דְּסָף כָּל דְּרָא. דְּעַבַּד
דְּבִישׁ קָדָם יִי: דִּי וְהִנֵּה קָמְתָם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם
תַּרְבוֹת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לְסַפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן
אַף־יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל: וְהָא קְמַתוֹן. בְּתַר אֲבָהָתְכוֹן. תַּלְמִידֵי
גּוֹבְרֵיָא חִיבָיָא. לְאוֹסְפָא עוֹד. עַל תְּקוּף רוּגְזָא דִּי עַל יִשְׂרָאֵל:

— רס"י —

יב הקנזי. חורגו של קנו הנה, וילדה לו אמו שילכלב את עתניאל: יג וינעם. ויטלטלם. מן שנה על שנה, (ימייכ ז, כא) עולותיכם ספו

זולק הרקרוק: יא כי לא מלאו. קל הלמ"ד (מהרי"ב):

תפסיר רס"ג

כִּי תָשׁוּבוּן מֵאַחֲרָיו וַיֹּסֶף
עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר
וְשַׁחַתְתֶּם לְכָל־הָעַם הַזֶּה:
 אֲרִי תִתּוּבוּן מִבְּתֵר דַּחֲלִיתִיהּ. וַיֹּסֶף עוֹד.
 לְאוֹחֲרוֹתֶיהוֹן בַּמִּדְבָּרָא. וְתַחֲבִלוֹן לְכָל
 עַמָּא הַדִּין: **ס** **וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו**
וַיֹּאמְרוּ גְדֵרֶת עֲאֵן נִבְנָה
לְמִקְנָנוּ פֶּה וְעָרִים לְטַפְּנוּ:
 וּקְרִיבוּ לְוַתִּיהּ וְאָמְרוּ. חֲטָרִין דְּעָן. נִבְנִי
 לְבַעֲרִנָּא הָכָא. וְקְרוּיִן לְטַפְּלָנָא:
וַאֲנַחְנוּ נַחֲלֵן חֲשִׁים לְפָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד
אֲשֶׁר אִם־הֵבִיאֲנָם אֶל־מְקוֹמָם וַיֵּשֶׁב טַפְּנוּ
בְּעָרֵי הַמְּבֻצָּר מִפְּנֵי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: וַאֲנַחְנָא נִזְדַּרְזוּ
 מִבְּעֵיִן. קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. עַד דְּנַעֲיִלְנוּן לְאַתְרֵהוֹן. וַיִּתִּיב טַפְּלָנָא בְּקְרוּיִן
 כְּרִיכּוֹן. מִן קָדָם יְתִבֵי אַרְעָא: **יח** **לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתִינוּ עַד**
הַתְּנַחֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ: לֹא נָתוּב לְבַתְּנָא.

טו) לְאַנְכֶם אֵן רְגַעְתֶּם עַן טֹאעִתְהּ. זֹאד פִּי תִרְפְּהֶם פִּי אֶלְבְּרִייהּ. פִּתְהִלְכוֹן הוֹלְאִי אֶלְקוֹם אֶדְיֹא אִמְסִכּוּ עֵנְכֶם: טז) פִּתְקִדְמוּ אֶלִּיהּ וְקֹאלוּ. אֲנֵא נִבְנִי חֲצִיאִירָא לְמוֹאשִׁינָא הַחֵנָּא. וְקֹרָא לְאַטְפְּלָנָא: יז) וְנַחַן נִתְגַּרְד מְסַרְעִין. בִּין יְדֵי בְּנֵי אֶסְרָאֵיל. אֵלִי אֵן נִצְלָהֶם אֵלִי מִפְּאַנְהֶם. פִּיקִים אִטְפְּאַלְנָא פִּי קֹרָא חֲצִינְהּ. מִן קָבֵל אֶהֱל אֶלְבְּלָד: יח) לֹא נִרְגַע אֵלִי בְּיִוִּתְנָא. אֵלִי אֵן יַחוּז כָּל סַבֵּט

— כש"י —

שְׁגוּרִים הָיוּ שָׁפֵן נֶאֱמַר בְּגַד (דברים לג, כ) וְטָרַף זְרוּעַ אַף קָדְקֵד, וְאַף מִשָּׁה חֲזוֹר וּפְרָשׁ לָהֶם בְּאַלְהַ הַדְּבָרִים (דברים ג, יח) וְאַצּוּ אֲתֹכֶם בְּעַת הַהִיא וְגוֹי חֲלוּצִים תִּעְבְּרוּ לְפָנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי חֵיִל. וּבִירִיחוֹ כְּתִיב (יחזקאל יג) וְהַחֲלוּץ הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם, זֶה רְאוּבוֹן וְגַד שְׁקִימוֹ תִּנְאָם: **וַיֵּשֶׁב טַפְּנוּ.** בְּעוֹדְנוּ אֶצֶל אֲחֵינוּ: **בְּעָרֵי הַמְּבֻצָּר.** שְׁגוּבָה עִבְשִׁיו:

וְגוֹי לְשׁוֹן תּוֹסַפֶּת: טז) נִבְנָה לְמִקְנָנוּ פֶּה. חֲסִים הָיוּ עַל מְמוֹנָם יוֹתֵר מִבְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם, שֶׁהִקְדִּימוּ מִקְנֵיהֶם לְטַפָּם. אָמַר לָהֶם מִשָּׁה לֹא כֵן עָשׂוּ. הִעִיקָר עִיקָר וְהַטְּפָל טַפָּל. בְּנוּ לָכֶם תַּחֲלָה עָרִים לְטַפְּכֶם וְאַחֵר כֶּף גְּדֵרוֹת לְאַנְכֶם: יז) **וַאֲנַחְנוּ נַחֲלֵן חֲשִׁים.** נִזְדַּרְזוּ מִהִירִים, כְּמוֹ (ישעיח ט, ט) מִהֵר שָׁלַל חֵשׁ בּוֹ. (ישעיח כ, יט) יְמַהֵר יַחֲשִׁי: **לְפָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.** בְּרָאשֵׁי גֵיסוֹת, מִתּוֹךְ

תפסיר רס"ג

מִן בְּנֵי אִסְרָאֵל נִחְלְתָהּ:
 (יט) לֹאנָא לֹא נַחֲזִיז מֵעֵדָם. מִן
 עֵבֶר אֱלֹאֲרֶדֶן אֱלֵי הַנָּאדִי. אֲדִי
 קֹדֶד קִבְצִינָא נִחְלְתָנָא. מִן עֵבֶר
 אֱלֹאֲרֶדֶן שְׂרָקִינָא: (כ) פְּקָאֵל
 לָהֶם מוֹסִי. אֵן צְנַעְתֶּם הִדִּיא
 אֱלֹאֲמֵר. וּתְגַדְדֶתֶם בֵּין יְדֵי
 אֱלֹהֵי לֵאלֹגִישׁ: (כא) וְעֵבֶר לָכֶם
 כָּל מְגַדֵּד מִנְכֶם. אֱלֹאֲרֶדֶן בֵּין
 יְדֵיהֶ. אֱלֵי אֵן יִקְרָץ אַעֲדֵאִיהִ
 מִן בֵּין יְדֵיהֶ: (כב) וְאֲדִיא פִתַּח
 אֱלֹבָדִי. בֵּין יְדֵיהֶ פִּבְעֵד דִּיאֲלֵךְ
 תְּרַגְעוּן. פִּתְכוּנוּן אֲבֵרִיא. עֲנֵד
 אֱלֹהֵי וְעֲנֵד אֵל אִסְרָאֵל. וְיִכּוּן

עד דיחסנון בני ישראל גבר אחסנתיה:

יט כִּי לֹא נִחַלְתֶּם מֵעֵבֶר
 לִירֵדָן וְהִלֵּאתֶם בְּיָדֵי
 נִחְלְתָנוּ אֵלֵינוּ מֵעֵבֶר

הירדן מזרחה: אֲרִי לֹא נַחֲסִין
 עִמָּהוּן. מֵעֵבֶר אֱלֹהֵי לִירֵדָנָא וְלִהְלֵאָה. אֲרִי
 קִבְּלִינָא אַחְסָנְתָנָא לָנָא. מֵעֵבֶר אֱלֹהֵי לִירֵדָנָא

פ מִדְּנַחֲא: (שביעי) (רביעי כשהן מחוברות)

⊕ שביעי תיטן בספרי רביעי במחברות בסת"י ⊕

ב וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם מֹשֶׁה

אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אִם-תִּחְלְצוּ לִפְנֵי

יְהוָה לַמִּלְחָמָה: וַאֲמַר לְהוּן מֹשֶׁה. אִם תַּעֲפֹדוּן יָת פִּתְגָמָא

הַדִּין. אִם תִּזְדָּרוּן. קָדָם עָמָא דִּי לְקִרְבָּא: **כא** וְעֵבֶר לָכֶם

כָּל-חַלּוּץ אֶת-הִירְדָן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ

אֶת-אֵיבֵי מִפְּנֵיו: וַיַּעֲבֵר לָכוֹן כָּל דְּמִזְרוּ. יָת יִרְדָּנָא קָדָם

עָמָא דִּי. עַד דִּיתְרִיד. יָת בַּעֲלֵי דִבְבוּהֵי מִן קְדָמוּהֵי:

כב וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחַר תָּשְׁבוּ

וְהִייתֶם נְקִים מִיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהִיתָה הָאָרֶץ

— כ"י —

יט מעבר לירדן וגי'. בעבר המערבי: כי באה נחלתנו. כבר קבלנוה בעבר המזרחי:

זולק הרקדוק: כִּי הִיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם. כל והיתה בתרין טרסין היא בגעיא בלא חילוף
 וכל והיתה בתלשא ימין בלא געיא בר מן חד והיתה הארץ (מהר"ב):

תפסיר רס"ג

הַזֹּאת לָכֶם לְאַחֲזָה לְפָנַי

יְהוָה: וְתִתְּכֵיֶשׁ אֶרְעָא. קָדָם עֲמָא

דַּיִּי וּבִתְרַן בְּנֵי תְּתוּבוּן. וְתַהוּן זְפֵאִין. קָדָם

יִי וּמִיִּשְׂרָאֵל. וְתַהִי. אֶרְעָא הָדָא לְכוּן;

לְאַחֲסָנָא קָדָם יִי: כִּי וְאִם-לֹא

תַּעֲשׂוּן לְכֵן הִנֵּה חֲטָאתֶם

לִיְהוָה וְדַעוּ חֲטָאתְכֶם

אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם: וְאִם לֹא

תַּעֲבֹדוּן בְּנֵי. הָא חֲבַתוּן קָדָם יִי. וְדַעוּ

חֻבַּתְכוּן. דְּתִשְׁבַּח יִתְכוּן:

בְּנֵי-לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְעִנְאֲכֶם

וְהִיֵּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ: בְּנֵי לְכוּן קְרוּיָן לְטַפְּלֵכוּן. וְחֲטָרִין

לְעִנְכוּן. וְדִיפּוּק מִפּוּמְכוּן תַּעֲבֹדוּן: כִּי וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי

רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבַדִּיךָ יַעֲשׂוּ בְּאֲשֶׁר

אֲדַנִּי מִצִּוְהָ: וַאֲמַר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן. לְמֹשֶׁה לְמִימַר. עֲבַדִּיךָ

יַעֲבֹדוּן. כִּמָּא דְרְבּוּנֵי מִפְּקִיד: כִּי טַפְּנוּ נְשִׁינוּ מִקְּנָנוּ וְכָל-

בְּהִמְתָּנוּ יְהִי-שֵׁם בְּעָרֵי הַגְּלָעָד: טַפְּלָנָא נְשָׁנָא.

— רס"י —

כד לְעִנְאֲכֶם. תיבה זו מגזרת (תכליס מ, ס) צנה ואלפים כלם. שאין בו אל"ף מפסיק בין נו"ן לצד"י, ואל"ף שבא כאן אחר הנו"ן במקום ה"א שלצנה הוא. מיסודו שלר' משה הדרשן למדתי כן: וְהִיֵּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ. לְגִבוּהָ שְׁקִבְלָתֶם עֲלֵיכֶם לְעִבּוּר לְמַלְחָמָה עַד כְּבוֹשׁ וְחִלּוּק. שְׁמוֹשָׁה לֹא בְּקֶשׁ מֵהֶם אֵלֹא וְנִכְבְּשָׁה וְאַחַר תִּשְׁבּוּ, וְהֵם קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם עַד הַתְּנַחֵל, הָרִי הוֹסִיפוּ לְהִתְעַכֵּב שְׁבַע שָׁחֲלָקוּ, וְכֵן עָשׂוּ: כִּי וַיֹּאמֶר בְּנֵי גָד. כָּלֶם כְּאִישׁ אֶחָד:

זולק הרקרוק: כד וגדרת לְעִנְאֲכֶם. הה"א שבמלה צנה נהפכה לאל"ף נראית (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

כז) ועבדך יעברון. כל מגרד מנהם ללגיש. בין ידי אללה לאלתרב. כמא קאל סיידנא: כח) פאמר להם מוסי. אלעזר אלאמאם ויהושע אבן נון. ורויסא אבא אסבאט בני אסראיל: כט) פקאל אן עברו מעכם אלארדו. כל רגל מגרד לאלתרב בין ידי אללה חתיי יפתח אלבלד בין אידיכם. פאעטוהם בלד גרש חוזא: ל) ואן לם יעברון מגרדין מעכם. פליחוזו פי מא בינכם פי בלד כנעאן:

גִּיתָנָא וְכֹל בְּעִירְנָא. יְהוֹן תִּמְן בְּקֶרְוֵי
גִלְעָד: כז וְעַבְדְּךָ יַעֲבְרוּ כָּל-
חִלּוּץ עָבָא לְפָנַי יְהוָה
לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדַנִּי
דִּבַּר: וְעַבְדְּךָ יַעֲבְרוּן. כָּל מְזִרו חִילָא.
קָדָם עָמָא דִּי לְקֶרְבָּא. כְּמָא דְרַבּוּנֵי
מִמְּלִיל: כח וַיֵּצְאוּ לָהֶם מֹשֶׁה אֶת
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ
בֶּן-נּוּן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת
הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: וּפְקִיד

לְהוֹן מֹשֶׁה. יֵת אֶלְעָזָר כְּהֵנָּא. וְיֵת יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נּוּן. וְיֵת רִישֵׁי אֲבָהָת
שְׁבֻטֵיא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: כט וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם-
יַעֲבְרוּ בְנֵי-גֹד וּבְנֵי-רְאוּבֵן | אֶתְכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן
כָּל-חִלּוּץ לְמַלְחָמָה לְפָנַי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ
לְפָנֵיכֶם וְנָתַתֶּם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאַחֲזָה:
וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן. אִם יַעֲבְרוּ בְנֵי גֹד וּבְנֵי רְאוּבֵן עִמָּכֹן. יֵת יַרְדֵּנָא.
כָּל דְּמִזְרו לְקֶרְבָּא קָדָם עָמָא דִּי. וְתַתְּכַבִּישׁ אֶרְעָא קְדָמִיכֹן.
וְתַתְּנוּן לְהוֹן. יֵת אֶרֶע גִּלְעָד לְאַחְסָנָא: ל וְאִם-לֹא יַעֲבְרוּ
חִלּוּעִים אֶתְכֶם וְנֶאֱחָזוּ בְּתַכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנַעַן:

— רש"י —

כח וַיֵּצְאוּ לָהֶם. כמו עליהם, ועל תנאם מנה אלעזר ויהושע, כמו (שמות יד, יז) ה' ילחם לכם:
זולק הרקדוק: ונאחזו בתככם. הראוי ונאחזו ובא בהרפות האל"ף להקל (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

לא) פאגאבוה וקאלו לה. גמיע
 מא אמר אללה בה עבידך
 אנא צאנעין: לב) נחן נעבר
 מגרדין. בין ידי אללה אלי בלד
 כנעאן. חתי יחצל לנא חוז
 נחלתנא. מן עבר אלארדין:
 לג) פאעטא מוסי בני גד ובני
 ראובן. ונצף סבט מנשה אבן
 יוסף בלד ממלכה סיחון מלך
 אלאמורין. ובלד ממלכה עוג
 מלך אלפתנייה. כל ארץ מע
 קראתא. אלדי עלי תכמהא
 מסתדירא: לד) פבנו בני גד.
 דיבון ועטרות וערוער:

ואם לא יעברון. מזרזין עמכון. ויחסנון
 ביניכון בארעא דכנען: לא) ויענו
 בני-גד ובני ראובן לאמר
 את אשר דבר יהוה אל-
 עבדיך פן נעשה: ואתיבו בני
 גד. ובני ראובן למימר. ית דמליל יי.
 לעבדך פן נעביד: לב) נחנו נעבר
 חלוצים לפני יהוה ארץ
 כנען ואתנו אחזת נחלתנו
 מעבר לירדן: נחנא נעבר מזרזין.

קדם עמא די לארעא דכנען. ועמנא אחודת אחסנתנא. מעברא
 לירדנא: לג) ויתן להם משה לבני-גד ולבני
 ראובן ולחצי שבט מנשה בן-יוסף
 את-ממלכת סיחון מלך האמורי ואת-ממלכת
 עוג מלך הבשן הארץ לעריה בגבלת ערי
 הארץ סביב: ויהב להון משה. לבני גד ולבני ראובן. ולפלגות
 שבטא דמנשה בר יוסף. ית מלכותיה דסיחון מלכא אמוראה. וית
 מלכותיה. דעוג מלכא דמתנן. ארעא. לקרוהא בתחומין. קרוי ארעא
 סחור סחור: לד) ויבנו בני-גד את-דיבון ואת-עטרות
 ואת-ערער: ובנו בני גד. ית דיבון וית עטרות. וית ערוער:

— רס"י —

לז) ואתנו אחזת נחלתנו. כלומר בגדינו ובכשותנו תהי אחזת נחלתנו מעבר הנה:

תפסיר רס"ג

לה) ועטרות שופן ויעזר ויגדה:
 לו) ובית נמרה ובית הרן. קרא
 חצינה וחצי'איר ג'נס: לו) ובנו
 בני ראובן. חשבון ואלעלא
 וקריתים: לה) ונבו ובעל מעון.
 מנקולה אסמאיהן וסבמה.
 וד'אלך אנהם סמו אלקרא
 אלתי בנודהא כמא שאו:
 לט) ת'ם מצו בני מכיר אבן
 מנשה אלי גרש פפתחודהא.
 וקרציו אלאמורי אלדי פיהא:
 מ) פדפע מוסי גרש. לאל מכיר

לֵה וְאֶת-עֵטְרֹת שׁוֹפָן וְאֶת-
 יַעֲזָר וַיִּגְבְּהָהּ: וְיֵת עֵטְרוֹת שׁוֹפָן.
 וְיֵת יַעֲזָר וְרִמְתָּא: לֵה וְאֶת-בֵּית
 נִמְרָה וְאֶת-בֵּית הָרֵן עָרֵי
 מִבְּצָר וְגִדְרוֹת צֶאֱן: וְיֵת בֵּית
 נִמְרָה וְיֵת בֵּית הָרֵן. קְרוּיִן פְּרִיכָן וְחֹטְרִין
 דְּעָן: לֵה וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּנוֹ אֶת-
 חֶשְׁבּוֹן וְאֶת-אֶלְעָלָא וְאֶת

קְרִיתִים: וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּנוֹ. יֵת חֶשְׁבּוֹן וְיֵת אֶלְעָלָא. וְיֵת קְרִיתִים:
 לֵה וְאֶת-נְבוֹ וְאֶת-בְּעַל מְעוֹן מוֹסַבְת שֵׁם וְאֶת-
 שְׂבֻמָּה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת אֶת-שְׂמוֹת הָעָרִים
 אֲשֶׁר בְּנוֹ: וְיֵת נְבוֹ. וְיֵת בְּעַל מְעוֹן. מִקְפָן שְׂמָהָן וְיֵת שְׂבֻמָּה. וְקְרוּ
 בְשֵׁמָהָן. יֵת שְׂמָהָת קְרוּיָא דְּבְנוֹ: עפעי לט) וַיִּלְכוּ בְנֵי מְכִיר
 בֶּן-מְנַשֶּׁה גְּלַעְדָּה וַיִּלְפְּדָה וַיִּזְרְשׁ אֶת-הָאֲמֹרִי
 אֲשֶׁר-בָּהּ: וְאֶזְלוּ. בְּנֵי מְכִיר בְּר מְנַשֶּׁה. לְגַלְעָד וְכַבְשׁוּדָא. וְתָרִיד
 יֵת אֲמֹרָא דְּבָהּ: * מ וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-הַגְּלַעַד לְמְכִיר

*** עתחילה עפעוד עכא.

— רס"י —

שלהם. ובני ראובן הסבו את שמם לשמות
 אחרים, וזהו מסבות שם, נבו ובעל מעון
 מוסבות לשם אחר: ואת שבמה. בנו שבמה
 והיא שכם האמורה למעלה: לט ויזרש.
 כתרגומו ותריד. שתבת ריש משמשת שתי
 חלקות לשון ירשה ולשון הורשה, שהוא

לו ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק
 מוסב על תחלת הענין, ויבנו בני גד את
 הערים הללו להיות ערי מבצר וגדרות צאן:
 לח ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם.
 נבו ובעל מעון שמות עבודה זרה הם, והיו
 האמוריים קורים עריהם על שם עבודה זרה

תפסיר רס"ג

אבן מנשה. פֶּאֶקְאֻמוּ פִּיהָא: (מא) פֶּמִצֵּיא יֵאִיר אבן מנשה. וּפְתַח סוּאֲדָהָן. וְסִמְאֲהָא סוּאֲד יֵאִיר: (מב) וּמִצֵּיא נִבְח. פֶּפְתַח קִנְת וְרִסְאֲתִיקָהָא. וְסִמְאֲהָא נִבְח עֲלֵי אִסְמָה:

בֶּן־מִנְשֶׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ: וַיְהִי מִשֶּׁה יֵת גֹּלְעָד. לְמַכִּיר בֶּר מִנְשֶׁה. וַיִּתִּיב בָּהּ: מֵא וַיֵּאִיר בֶּן־מִנְשֶׁה הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חֹתֵינָהּם וַיִּקְרָא אֶת־הֶן חֹת יֵאִיר:

וַיֵּאִיר בֶּר מִנְשֶׁה אֶזְל. וּכְבֹשׁ יֵת פֶּפְרִיָהוֹן. וַקְרָא יֵת־הוֹן פֶּפְרִיָּי יֵאִיר: **מֵב וְנִבַח הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קִנְת וְאֶת־בְּנֵתֶיהָ וַיִּקְרָא לָהּ נִבַח בְּשֵׁמוֹ: וְנִבַח אֶזְל. וּכְבֹשׁ יֵת קִנְת וַיֵּת**

פֶּפְרִיָּהָא. וַקְרָא לָהּ נִבַח בְּשֵׁמֶיהָ: פ פ פ

קִיב פִּיסוּקִים סִימָן עֵיבֵל

— רש"י —

טירוד וְתִירוּךְ: מֵא חֹתֵינָהּם. פֶּפְרִיָּהוֹן: **וַיִּקְרָא אֶת־הֶן חֹת יֵאִיר.** לְפִי שְׁלֵא הָיָה לוֹ בָּנִים קֶרְאָם בְּשֵׁמוֹ לְזַכְרוֹן: **מֵב וַיִּקְרָא לָהּ נִבַח.** לָהּ אֵינּוּ מִפִּיק ה"א. וְרִאֲתֵי בְּיִסוּדוֹ שְׁלֶרְבִי מִשֶּׁה הֶדְרֶשֶׁן לְפִי שְׁלֵא נִתְקַיָּם לָהּ

זֶלְק הֶדְקָרוֹן: **מֵב וַיִּקְרָא לָהּ נִבַח בְּשֵׁמוֹ.** ה"א הַכִּינּוּי נַחַח וְהִיתָה רֵאוּיָה לְהַדְגֵשׁ (מֵהַר"ב):

הערה על הפטריות תלת דפורענותא

מכתב"י כמהר"ר אברהם בן כמהר"ר יחיא צאלח זצוק"ל

א. נהגו כל ישראל להיות מפטירין בשלש שבתות קודם לתשעה באב בדברי תוכחה ולא בענין הפרשה. ואלו הן: שבת ראשונה "מטות" מפטירין "דברי ירמיהו" עד "נאם ה' להצילך". שבת שניה "מסעי" מפטירין "חזון ישעיה" עד "כי פי ה' דבר" ואין שונין פסוק "אם תאבו". וכך מצאתי מובא בכת"י בזה הלשון: כל הפטריות ישנות מסיימים כאן ואין שונין פסוק "אם תאבו" לפי שהם מילי דאוכחתא ופורענותא להיות זכרון למעשינו הרעים ומעשי אבותינו שהיו כמעשינו עתה עד שגרם להם ולנו אותן הצרות שבזכרון

דברים אלו נשוב להיטיב. ולכך מסיימים בפסוקים אלו לעורר הלבבות וכן בהפטרת דברים מסיימים "והיה החסן לנעורת" וכן בהפטרת שובה מסיימים "ופושעים יכשלו בס" ואין אומרים אחריו "מי אל כמוך" וכו'. והוא עפ"י מ"ש הרמב"ם ז"ל בפייג מה"ת זו"ל: כל העולה לקרות בתורה פותח בדבר טוב ומסיים בדבר טוב אבל פרשת האזינו אינו כן וכו'. ולמה פוסקים בה בענינות אלו? מפני שהן תוכחה כדי שיחזרו העם בתשובה. עכ"ל. שבת שלישית מפטירין "איכה היתה" עד "ואין מכבה".
ב. כשחל ר"ח אב בשבת מוציאין שני ספרים באחד קורין שבעה גוברי בפרשת מסעי ובשני מפטיר ענין ר"ח וקורין הפטרת "חזון ישעיהו".

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

ברוך אתה יהוה אלֵהינו מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנִבְיָאִים טוֹבִים. וְרָצָה
בְּדַבְרֵיהֶם, הַנְּאֻמִּים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה,
בְּמוֹשֶׁה עַבְדּוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנִבְיָאֵי, הָאֵמֶת וְהַצְדִּיק: (אמנו)

הפטרה דראשי המטות

בירמיהו סימן א'

דְּבַרְי יִרְמִיָּהוּ בֶן־חֶלְקִיָּהוּ מִן־הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּעֲנַתוֹת
בְּאֶרֶץ בְּנֵי־מִן: פִּתְגָמֵי נְבוּאָת יִרְמִיָּה, בַּר חֶלְקִיָּה. מִן רִישֵׁי
מִטְרַת כְּהֵנִיא מִן אֲמֵרֵי־לֵיא, דְּהוּ בִירְשָׁלַם. גְּבָרָא דְקָבִיל אַחְסָנְתֵיהּ,
בְּעֲנַתוֹת. בְּאֶרֶע, שְׁבֻט בְּנֵי־מִן: אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו
בְּיָמֵי יִאֲשִׁיָּהוּ בֶן־אֲמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּשָׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְמַלְכוֹ: דְּהוּ פִתְגָם נְבוּאָה מִן קָדָם יְי, עַמִּיָּה. בְּיָמֵי. יִאֲשִׁיָּה בַר אֲמוֹן,
מֶלֶךְ שְׁבֻטָא דְּבֵית יְהוּדָה. בַּתְּלַת עָסְרֵי שָׁנִין, לְמַלְכֵיה: וַיְהִי בְּיָמֵי
יְהוֹיָקִים בֶּן־יִאֲשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־תָּם עֲשָׂתֵי־עֶשְׂרֵה
שָׁנָה לְצַדְקִיָּהוּ בֶן־יִאֲשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־גְּלוֹת
יְרוּשָׁלַם בַּחֲדָשׁ הַחֲמִישִׁי: וְהוּ. בְּיָמֵי יְהוֹיָקִים בַּר יִאֲשִׁיָּה, מֶלֶךְ
שְׁבֻטָא דְּבֵית יְהוּדָה. עַד דְּשָׁלִימָא, חֲדָא עָסְרֵי שָׁנִין. לְצַדְקִיָּה אַחוּהִי בַר
זִלְק הַדְּקָדוּק: וַיְהִי בְּיָמֵי יְהוֹיָקִים. בְּטַעַם אֲזֵלָא:

יאשיה, מלך שבטא דבית יהודה. עד דאתא נבוכדנצר מלכא דבבל
 וצר על ירשלם, תלת שנין. ואגלי עמא דבה, בירחא חמישא: ד ויהי
 דבר-יהוה אלי לאמר: והוה פתגם נבואה מן קדם יי, עמי למימר:
 ה בטרם (כ' אצורד) אצרך בבטון ידעתיד ובטרם תצא
 מרחם הקדשתיד נביא לגוים נתתיד: עד לא בריתך ממעין,
 אתקינתך. ועד לא אתיתא לעלמא, זמינתך. נבי משקי כס דלוט
 לעממיא, מניתך: ו ואמר אהה אדני יהוה הנה לא-ידעת
 דבר כי-נער אנכי: ואמרית. קביל בעותי, יי אלהים. הא לית אנא
 ידע, לאתנבאה. ארי רבי, אנא, ומשיריותי עקא וגלו אנא מתנבי, על
 עמא הדין: ו ויאמר יהוה אלי אל-תאמר נער אנכי כי
 על-כל-אשר אשלחך תלך ואת כל-אשר אצוך תדבר:
 ואמר יי, לי. לא תימר, רבי אנא. ארי. לכל אתר דאשלחנך, תהך. וית
 כל דאפקדנך, תתנבי: ה אל-תירא מפניהם כי-אתך אני
 להצלך נאם-יהוה: לא תדחל, מן קדמיהון. ארי בסעדך מימרי,
 לשיזבותך, אמר יי: ט וישלח יהוה את-ידו ויגע על-פי
 ויאמר יהוה אלי הנה נתתי דברי בפיד: ושלח יי, ית פתגמי
 נבואתיה. וסדר בפמי. ואמר יי, לי. הא שויתי פתגמי נבואתי, בפך:
 ד ראה הפקדתיד | היום הנה על-הגוים ועל-הממלכות
 לנתוש ולנתוץ ולהאביד ולהרוס לבנות ולנטוע: חוי.
 דמניתך, יומא הדין. על עממיא, ועל מלכותא. למעקר ולתרעא,
 ולאבדא ולפגרא, ועל בית ישראל, למבני ולקימא: ד ויהי
 דבר-יהוה אלי לאמר מה-אתה ראה ירמיהו ואמר
 מקל שקד אני ראה: והוה פתגם נבואה מן קדם יי, עמי למימר.

זולק הדקדוק: ה אצרך. הקמץ שבצד"י חטף והשוא נח: לנתוש ולנתוץ. התוי"ן רפויות:

מָא אֶת חֲזִי, יִרְמִיָהּ. וְאָמְרִיתְךָ מֶלֶךְ מוֹחֵי לְאַבְאָשָׁא, אֲנָא חֲזִי:
יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֵיטֵבְתָּ לְרֵאוֹת כִּי־שָׁקַד אֲנִי
עַל־דְּבָרֵי לַעֲשׂוֹתוֹ: וְאָמַר יי. לִי, יָאוֹת חֲזִיתָא. אֲרִי מוֹחֵי אֲנָא, עַל
פְּתַגְמִי, לְמַעֲבָדִיהָ: יג וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שְׁנִית לְאֹמֵר מַה
אַתָּה רֹאֶה וְאֹמֵר סִיר נִפּוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפְנֵי מִפְּנֵי צְפוֹנָה:
וְהוּא פְּתַגְם נְבוֹאָה מִן קָדָם יי עַמִּי, תְּנַנְנוֹת לְמִימְרָא. מָא אֶת חֲזִי. וְאָמְרִיתְךָ
מֶלֶךְ דְּרַתַח כְּדוּד, אֲנָא חֲזִי. וְטַקּוּס מִשְׂרִיתֵיהָ דְּמַדְבְּרָן וְאַתְּנִין, מֵאַפִּי
צְפוֹנָא: יד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצְפוֹן תִּפְתַּח הַרְעָה עַל
כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: וְאָמַר יי. לִי. מִצְפוֹנָא, תִּשְׂרִי בְּשֵׂתָא לְמִיתֵי. עַל,
כָּל יִתְבֵי אַרְעָא: טו כִּי | הִנְנִי קוֹא לְכָל־מְשֻׁפָּחוֹת מִמְּלָכוֹת
צְפוֹנָה נְאֻם־יְהוָה וּבָאוּ וּנְתַנּוּ אִישׁ כְּסָאוֹ פִּתְחָא | שְׁעָרֵי
יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה:
אֲרִי הָאֲנָא מְכַלִּי. לְכָל זְרַעֲתִי. מְלָכוֹת צְפוֹנָא, אָמַר יי. וַיִּיתְנוּ. וִירְמוּן גְּבַר
כְּרִסוּהִי. לְקַבִּיל, תַּרְעֵי יְרוּשָׁלַם. וְעַל כָּל שׁוּרְהָא, סְחוּר סְחוּר. וְעַל, כָּל
קְרוּיָא דְּבֵית יְהוּדָה: טז וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטֵי אוֹתָם עַל כָּל־רַעְתָם
אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי
יְדֵיהֶם: וְאִמְלִיל פְּרַעֲנוֹת דִּינִי, עִמָּהוֹן. עַל, כָּל בִּישְׁתָּהוֹן. דְּשִׁבְקוּ
פְּלַחְנִי. וְאַסִּיקוּ בְּסַמִּין, לְטַעֲנוֹת עִמְמִיא. וְאַשְׁתַּעֲבָדוּ, לְעוֹבְדֵי יְדֵיהוֹן:
יז וְאַתָּה תִּתְּנֵנִי מִתְּנִיךְ וְקַמְתָּ וּדְבַרְתָּ אֵלֵיהֶם אֶת
כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי אֶצְוֶךָ אֶל־תַּחַת מִפְּנֵיהֶם פֶּן־אֲחַתְּךָ
לְפָנֵיהֶם: וְאַתָּה, תִּתְּקִיף חֲרָצְךָ. וְתַקּוּס, וְתַתְּנִיבִי לְהוֹן. ית כָּל דְּאֲנָא,
מִפְּקִיד לְךָ. לָא תַתְּמַנַּע, מִלְּאוּכְחוֹתֵהוֹן. דְּלִמָּא אֶתְבְּרַנְךָ, קְדַמִּיהוֹן:

ז'לק הדקדוק: יב ויהי דבר יי אלי. אין פסיק אחר תיבת ה': טו ונתננו. הוי"ו געי:
טז ויקטרו. הוי"ו געי: יז תאזר. האל"ף בשוא פשוט והוא נח בכל ספרי
תימן ובירושלמיים:

וַאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מְבֻצָּר וּלְעִמּוּד בְּרִזָּל
 וּלְחִמּוֹת נְחֹשֶׁת עַל-כָּל-הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֵיהָ
 לְכַהֲנֶיהָ וּלְעַם הָאָרֶץ: וְאַנָּה, הֵא יִהְיֶה יוֹמָא דִּין. תִּקְיֹף פְּקָרִיא
 פְּרִיקָא. וּכְעִמּוּד דְּבִרְזָל. וּכְשׁוּר דְּנַחֲשׁ לְאַשְׁקָאָה פָּס דְלוֹט, לְכָל יִתְבִי
 אַרְעָא. לְמַלְכֵי דְבֵית יְהוּדָה, לְרַבְרַבָּהָא. לְכַהֲנָהָא, וּלְעַמָּא דְאַרְעָא:
 וְנִלְחַמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא-יִוָּכְלוּ לָךְ כִּי-אַתָּה אֲנִי נְאֻם-יְהוָה
 לְהַצִּילְךָ: וַיְהוּן דִּינִין וּמְגִיחִין לְקַבְלָךְ לְמַסְתֵּר יֵת פִּתְגָמֵי נְבוּאָתְךָ, וְלֹא
 יִפְלוּן לָךְ. אַרִי בְּסַעֲדָךְ מִיִּמְרֵי אָמַר יי, לְשִׁיבוּתְךָ:

(גְּאֻלָּנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פְּרִקְנָא. יי צְבָאוֹת, שְׁמִיהּ קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

על דא יתפרד וישתבח, שמה רבא קדישא. די לעילא, חיא וקימא. מברך הוא לעלם,
 ולעלמי עלמאי:

אלה מסעי

גגה לכנחת שבת ושני וחמישי

תפסיר רס"ג

❁ חמישי כשהן מחוברות בסת"י ❁

לג א) וְהָיָא מְרַאחֵל בְּנֵי
 אִסְרָאֵל. אִדּוּ כְּרוּ מִן בְּלַד מִצְרַיִם
 עֲלֵי גִיּוֹשֶׁהֶם. בְּיַד מוֹסִי וְהָרוּן:

לג א) אֵלֶּה מִסְעֵי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל

אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

לְעֵבְאֵתֶם בְּיַד-מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: אֵלֶּיךָ מִטְּלָנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

— רס"י —

צא מהם ארבעה עשר, שכלם היו בשנה ראשונה, קודם גזרה, משנסעו מרעמסס עד שבאו לרתמה. שמשם נשתלחו המרגלים, שנאמר (זמזכר יב, טז) ואחר נסעו העם מצרות וגוי (שס יג, ז) שלח לך אנשים וגוי. וכאן הוא אומר ויסעו מצרות ויחנו

לג א אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו, להודיע חסדיו שלמקום, שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר, לא תאמר שהיו נעים ומטלטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה, שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות.